

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și **ADMINISTRAȚIA.**
Strada Zrinyi N-rul 1a.

INSERȚIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

Noul pământ românesc.

București, 22 Iulie v.

Nu mai încapă îndoială că pământul pe care îl ocupă acum România la hotarele ei dela miază-zi are înțelesul și însemnătatea apărării și asigurării acestor hotare, mai înainte de toate, — și ca atare n'are să se întrebe mult ce fel de pământ este acela astăzi, fiind destul ca să se știe ce fel de pământ va trebui să devină el mâine. Dar așa este Românul, că n'ar primi cu inima ușoară să planeze asupra lui imputarea că ar fi răpit pământul altuia, — în cazul de față că și-ar fi însușit dreaptă și ohavnică „moșie bulgărească”, macar că necesitatea inexorabilă a apărării naționale ar putea fi justificare îndestulătoare chiar pentru un asemenea act de forță.

Deci, pământul pe care-l ocupă România nu se poate numi „pământ bulgăresc” nici după majoritatea populației sale, de altfel destul de rară, mai ales având în vedere solul destul de fertil, asemănător, se zice cu acela al județelor Vlașca și Teleorman.

În aceste din urmă județe densitatea populației este de 60 de locuitori pe km. pătrat, — puțin, foarte puțin și aceasta; pe când în teritoriul anexat densitatea nu este decât de 37 locuitori pe km. pătrat, — va să zică ar putea trăi foarte bine pe acest teritoriu un număr cel puțin *indoit* de locuitori, la ceea ce sperăm că se va și ajunge printr'o rațională colonizare românească.

Actualmente, după date din isvor bulgăresc, teritoriul nou ocupat de România ar cu-

prinde o întindere de 8371 de km. pătrați și ar număra în cifră rotundă 305.000 de locuitori. Chiar după statistica bulgară, în acest număr de 305 mii Bulgarii intră cu mai puțin de jumătate; ei și-au făcut un fel de majoritate relativă printre celelalte neamuri ce hălăduiesc acolo, dar toți aceia cari cunosc mai de aproape mărturisesc că și aceasta e fictivă. Adevărata majoritate relativă a locuitorilor din teritoriile anexate este a Musulmanilor, cei mai mulți Turci și mai puțin Tatarsi.

Musulmanii însă sunt atât de bucuroși de instalarea stăpânirii române, încât nu s'au reținut dela demonstrații sgomotoase și de altfel cu totul împotriva firii lor concentrate și fataliste. Ba au fost temeri ca în izbucnirea răsufării urii lor împotriva Bulgarilor să nu treacă la demonstrații sângeroase, — și în multe locuri a trebuit intervenirea împăciuitoare a armatei românești ca să împiedice crâncene încăierări.

Tot așa se poate spune despre celelalte neamuri neslave, cum sunt Armenii sau Grecii, arătați de altfel în statistica bulgară cu un număr evident și fără îndoială mult sub realitate, — mai puțini decât Tiganii, cari sunt trecuți cu 6500 de suflete. Evrei n'ar fi decât 766 în toate cele cinci ocoale ce cuprind teritoriul anexat... Și e locul să ne aducem aminte de gălăgia ce s'a făcut în numele acestor Evrei, ca nu cumva să se cedeze României un teritoriu în care ei — cei 766 — aveau poate să aibă mai puține drepturi politice decât sub Bulgari!

Cele cinci ocoale ce cuprind teritoriul anexat se numesc: Turtucaia, Silistra, Do-

brici, Balcic și Cartbunar. Dintre orașe, Turtucaia e cel mai puțin bulgăresc. Aci avem chiar astăzi, și chiar după statistica bulgară, o majoritate relativă de Români, și anume 4000 față de 3000 Bulgari și 2500 Musulmani. Cel mai bulgăresc oraș ar fi Balcicul dela mare, unde n'ar fi actualmente decât 275 de Români.

Dar cifre suspecte mai sunt și altele în statistica bulgară. Astfel în Silistra n'ar fi decât 352 de Români, câtă vreme se știe că în acel oraș exista, încă înainte de războiul din 1877 chiar oarecare viață culturală românească, — de altfel singurele vestigii de viață culturală acolo. În definitiv însă nici în Silistra, nici în Dobrici, Bulgarii cu statistica lor nu pot scoate o majoritate absolută bulgară. Și toate, mai la urmă, nu sunt decât orașele cu 10 până la 15 mii de locuitori, și a căror dezvoltare va avea să se aștepte d'abia de aci înainte, sub oblăduirea românească.

O numărătoare exactă a populației va fi unul din cele dintâi lucruri ce se vor face. În acelaș timp o anchetă asupra naturii solului și a stării proprietății. Pentru ca asupra acesteia să nu se facă specule nepermise, s'a luat măsura ca nici o înstrăinare ce ar data dela ocupare încoace să nu fie valabilă înaintea justiției, afară de acelea ce s'ar face pentru înzestrare. Statul va despăgubi pe toți aceia cari ar voi să-și înstrăineze proprietățile. Astfel opera de colonizare și începe, a și început. Și vor fi preferiți aicea, bineînțeles, rezerviștii cari stau acum sub arme.

După ce se va face o reală numărătoare și după ce se va lămuri și situația Bulgarilor căți vor mai rămânea în teritoriile ocupate, se va vedea cu toată siguranța că n'o să ai-

Dela armata română de ocupațiune.

Pe pământ străin. — Cum au fost primite trupele române. — Turcii și Bulgarii. — Românii din Bulgaria. — Maneaua. — Mă cărăulă! — Proclamația generalului Culcer. — Avântul soldaților români.

Un ofițer român din armata de ocupațiune a teritoriului Turtucaia—Dobrici—Balcic sosind în București în interes de serviciu a povestit unui redactor al „Universului” impresiunile sale din momentul plecării regimentului.

Pe pământ străin.

„Cel mai înălțător moment — povestește ofițerul, un rezervist — a fost clipa când, înaintea plecării, preotul a dat regimentului binecuvântarea. Când preotul a început să citească rugăciunea pentru isbânda armatelor noastre, întreg regimentul, dela soldat până la colonel, ca și când ar fi ascultat de un ordin, a ingenunchiat. În tăcerea adâncă ce se făcuse, glasul inspirat al preotului pătrundea ca un fior de credință în inimile ostașilor întărindu-i în convingerea că se vor întoarce biruitori.

Pe tot drumul, prin toate satele, regimentul era întâmpinat de femei cari aruncau flori în calea soldaților, oferindu-le apă proaspătă și urându-le drum bun și izbândă.

Când am ajuns la graniță — spunea ofițerul — cu toate că nu eram cei dintâi cari o treceam eram adânc mișcați. Barierea e însemnată cu garduri de lemn, având, în anumite puncte, bariere mobile de trecere. În momentul când regimentul s'a apropiat de barieră, un flăcău volnic din primele rânduri a ieșit din front și repezindu-se în goană, a dărâmat, dintr'o singură sforțare barierea, bătând cu picioarele peste parii scoși din pământ, a strigat din toată puterea plămânilor, în uralele tuturor:

— Să nu mai fie!

Ca împins de un resort, tot regimentul a pornit, apoi în pas forțat, cântând și grăbind de par'că voiau să înghită pământul, spre interiorul Bulgariei.

Regimentul s'a risipit apoi prin satele teritoriului ocupat. În partea aceasta a Bulgariei, comunele sunt ceva mai dese. Aproape toate poartă nume turcești. Condițiunile economice ale acestei regiuni sunt destul de bune. Fiecare locuitor are o casă igienică, o vacă, doi boi, doi cai, păsări, etc. Atențiunea îi este atrasă de întinsele grădini de fructe și de zarzavaturi, pe cari le cultivă locuitorii. Duc însă lipsă grozavă de apă. Câte o băltoacă adâncă de o palmă și jumătate servește să se scalde porcii, vitele și oamenii la un loc; ba, uneori, din aceeași băltoacă se aprovizionează cu apă de beut. Administrație comunală aproape nu exis-

tă. Primarii sunt venali și, în timpul din urmă mai ales, „și-au făcut de cap” cum se zice.

Populațiunea e compusă în majoritate din Turci, restul Bulgarii și Români.

Cum au fost primite trupele.

„În general, trupele noastre au fost bine primite. La aceasta a contribuit și faptul că românul, de felul lui milos, nu numai că nu s'a dat la excese, dar a respectat pe locuitorul din comunele ocupate ca pe egalul său. Populațiunea mahomedană era entuziasmată de intrarea trupelor noastre și ieșea înaintea soldaților cu strigăte de bucurie. Bărbații aruncau fesurile în sus.

Nu tot așa s'a petrecut, în primul moment, cu populația bulgară. Informați de ororile pe cari armata lor le făptuise în războiul cu Turcii și, în urmă, cu aliații, Bulgarii își inchipuiău, firește că vor fi expuși și ei la aceleași cruzimi și chinuri din partea soldaților români. Le era atât de frică, încât, când trupele se apropiău de câte un sat, se auzea dela o distanță de o jumătate de kilometru țipetele femeilor și chilomanele copiilor. Unii fugeau prin păduri cuprinși de groază. Când vedeau însă că soldatul nostru e om de omenie se imblânzeau repede și se întorceau la gospodăria lor unde reîncepeau munca nesupărați de nimeni. Pentru păsări, ouă, lapte, etc. li-se plătește atât cât cer. Unii chiar au ajuns să speculeze bunătatea românului, cerând prețuri întreite.”

bă loc nici în viitor vr'o „chestie de naționalitate” în România, căci abia vor fi în regat atâția Bulgari, câți Români vor rămânea pe de altă parte în Bulgaria, de-alungul Dunării și în interior, chiar fără a mai socoti pe Aromâni.

Curând se vor romaniza și noile teritorii, și ceea ce e deopotrivă de important, curând se vor și civiliza. Astăzi e mizerie și barbarie acolo. Stăpânirea românească a arătat în Dobrogea, la Constanța și aiurea, ce este în stare să făptuiască. Acuma cu și mai multă experiență, cu și mai multe puteri se va continua opera pe un câmp și mai întins. O linie ferată va străbate Dobrogea sporită, — de-alungul, pornind dela Tulcea, trecând prin Medjidia de pe actuala linie Cernavoda-Constanța până la Dobrici și de aci la Balceic. O altă linie va uni Silistra cu Medjidia. Căile de comunicație peste tot se vor îmbunătăți, pământuri se vor desteleni, — negoțul și viața economică peste tot vor primi o nouă înviore.

Așacă nu de geaba se vor fi bucurat cei mai mulți dintre Chiar actualii locuitori ai ținuturilor anexate de inaugurarea stăpânirii românești, — iar aceia cari se vor duce să întregească golurile și să cheme pământurile astăzi înțelenite la o nouă și îmbelșugată producere, vor binecuvânta hotărârea și virtutea românească ce a înfăptuit această minunată prefacere.

Retragerea baronului Conrad de Hötzen-dord? Ziarul „Neue Freie Presse” e informat, să șeful statului major, bar. *Conrad de Hötzen-dorf* își va da la toamnă — dimisia. Motivul, care îl îndeamnă pe bar. Hötzen-dorf la acest pas este, se zice, starea lui sanitară. Ca urmași ai lui sunt luați în combinație generalii *Höfer* și *Csicsericis*. Acest din urmă a fost atașat militar al monarhiei în războiul ruso-japonez.

Deodată cu demisionarea baronului Hötzen-dorf sau după marile manevre, se va depărta din postul său și gen. *Giessl*, comandantul corpului de armată din Praga, care îl avuse ca șef al statului major de corp pe colonelul *Redl*. Tot atunci va mai demisiona și generalul de cavalerie *Kummer* din postul de comandant al corpului de armată din Przennysl.

Protestul „rappresentanzei” disolvate. Membrii rappresentanzei disolvate — după cum se anunță din Fiume — au dat Sâmbătă recurs la judecătoria administrativă împotriva disolvării și procedurii guvernului Wickenburg. Recursul fostei rappresentanze fiumane face cunoscute antecedentele disolvării. Membrii reprezentanței declară disolvarea de ilegală și cer anularea ei. Ei mai ridică protest împotriva faptului, că guvernorul n'a ordonat încă alegerile pentru noua rappresentanză, deși în sensul statutului orașului Fiume aceasta avea să se întâmple în decurs de 4 săptămâni dela disolvare. În sfârșit, ei mai protestează și împotriva faptului că pe teritoriul orașului Fiume s'au luat măsuri excepționale deși pentru aceasta n'a existat nici un motiv legal și drept.

În jurul principiului de naționalitate.

Arad, 4 August.

După biruințele alianței balcanice asupra putredei domnii turcești marile puteri au fost necesitate să îngroape acel status-quo, inventat de ele, care de zeci de ani a fost prilej de fierbere în Balcani, și de teamă pentru susținerea păcii europene. Pentruca fiascul diplomației mari să fie mai puțin bătător la ochi, s'a lansat lozincă: „Balcanul al popoarelor balcanice”, ca și când aceasta sentință ar fi fost un lucru nou, și n'ar fi trăit adânc în sufletul popoarelor din Balcani, ca și când n'ar fi fost chiar ea simburele în jurul căruia s'a încheiat alianța balcanică. Lozincă aceasta a fost acceptată chiar de puteri cari acasă la ele străng de gât pe aceia cari cutează să spună: țara nu e a unui singur popor ci a tuturor popoarelor conlocuitoare, și împreună susținătoare a ei. Proba cea mai invederată că lozincă aceasta nu le-a fost dictată de conștiință ci de necesitatea externă.

Presa din toate țările a urmărit cu simpatie, cu însuflețire chiar, fiecare lopată nouă de țărână ce se arunca peste cadavru Turciei europene. S'a zis și s'a scris că a luptat crucea împotriva semilunii, cei roboți împotriva asupritorilor, rassa slavă de sud împotriva rasei turanice.

La aparență toate aceste esplicări ale a-

lianței balcanice și ale biruințelor ei erau adevărate. Știindu-se mai ales că Rusia a fost urzitoarea acestei alianțe s'a vorbit și s'a scris mult despre cucerirea ideii panslave în Balcani, că între colosul slav dela nord și între slavii dela sud s'a ajuns la o unitate de simțire și de acțiune care să nu se mai rupă niciodată. Îndeosebi a fost alarmată monarhia noastră de această primejdie, mai este și acum, doar' din pricina ei ne stau rezerviții la granița de sud de aproape un an.

Evenimentele ce s'au succedat după zdrobirea puterii turcești au arătat însă că țările cari au încheiat alianța n'au urmărit nici biruința crucii asupra semilunii, nici rassa împotriva altei rase, ci fiecare popor din cele patru aliate, urmărea numai câștigul său specific național. „Balcanul al popoarelor balcanice”, sentința asta trăia de mult în inima Bulgarilor, a Sârbilor, a Grecilor și Muntenegrinilor, având însă o singură semnificație: ținuturile din vechea Turcie, locuite de Sârbi să fie ale Sârbilor, de Bulgari ale Bulgarilor etc. Ținuturile cari poartă peceta unei naționalități, prin majoritate, să se alipească țărilor în cari trăiește trunchiul respectivelor mlădițe.

Dacă fiecare țară, din cele patru, ar fi putut să-și alipească ținuturile naționale din imperiul turcesc, fără spriginul celeilalte, desigur nu s'ar fi încheiat alianța balcanică. Crucea și rassa n'ar fi fost destul de puternice să le pornească la o acțiune comună.

Dacă cel puțin la aparență a putut să fie privită alianța balcanică sub specia rasei ori a creștinismului, și aceasta se datorește numai principiului de naționalitate. Acesta a fost singurul motor adevărat al alianței, și tot acest principiu a fost și moartea ei. Îndată ce au simțit cele patru popoare aliate că moștenirea turcească nu o pot împărți pe baza acestui principiu, că lăcomia trece granițele teritoarelor naționale, alianța s'a desfăcut, urzitorul ei, țarul Rusiei n'a mai fost ascultat, deși îi chema, el, capul rasei slave, să-și împace pe frații Slavi, crucea chiar a fost aruncată în noroiu, și aliații de ieri au devenit fraticidii de azi. Cruzimea fără păreche

Turci și Bulgari.

„Majoritatea populației o formează Turcii. Ei nu trăesc de loc în armonie cu Bulgarii, de cari îi desparte o ură adâncă, tăcută până acum. Odată cu ocupația românească această ură a început să se manifesteze și s'ar deslănțui sălbatecă dacă soldații noștri n'ar ști, cu multă prudență, să tempereze aceste sentimente. În afară de faptul că unii sunt stăpânitorii și alții stăpâniți, această ură a Turcilor contra Bulgarilor se explică și prin aceea că cei dintâi, de predilecție, sunt jefuiți de administrația venală ca de niște bandiți. Bulgarii nu vorbesc turcește, iar turcii nu vorbesc bulgărește. Și unii și alții însă vorbesc binișor românește și în relațiile dintre ei, Turcii și Bulgarii se înțeleg românește.”

Românii din Bulgaria.

„Pe teritoriul ocupat se află mulți Români. Cea mai mare parte dintre ei, însă din cauza împilărilor bulgărești, și-au schimbat numele, așa că e foarte greu să descoperi un român sub un nume cu of în coadă.

În Silistra, ofițerul care ne-a dat aceste amănunte, a găzduit o noapte la un proprietar român, om foarte de treabă, care de nevoie și-a pocit numele punându-și un of în coadă. Românul are trei fete, educate în școlile superioare din Bulgaria. Una din domnișoare povestea ofițerului român cât a avut să sufere mai ales în ultimul timp, auzind, la adresa Românilor, atâ-

tea expresii jignitoare și ocări deșanțate. Atât poporul, cât și pătura intelectuală bulgară nutresc o ură adâncă, — de altfel prin nimic justificată — contra Românilor.

Intr'un sat, ofițerul a făcut cunoștința unui bătrân, român din Basarabia, care a făcut campania din 1877 servind în armata rusească.

— Nevoia m'a împins, — spunea bătrânul — să locuiesc aci de 35 de ani. Ce să fac?... Am fost bulgar până acum... Acum, dacă ați venit voi, sunt iarăși român...”

La masă, un soldat a cântat **Steluța**. Bătrânul a început să plângă...”

Maneaua.

„Nici Turcii, obișnuiți cu bruscheta și banditismele bulgare, nu se prea așteptau la atâta omenie din partea noastră.

Intr'una din comune, la intrarea soldaților noștri toți Turcii se aflau adunați în mijlocul satului. Comandantul detașamentului, după ce a stat de vorbă cu ei câteva minute, i-a pus să cânte **maneaua**. Acest cântec cuprinde, pentru Mohamedani, atât ideea națională cât și ideea religioasă, sintetizând astfel întreaga lor existență. La început credeau că ofițerul glumește. Când l'au văzut că insistă, Turcii, cu neîncredere — li se citea pe față convingerea că are să li se întâmple ceva rău din partea soldaților — au început să cânte. Pe când cântau, cei tineri se uitau cu teamă, cu coada ochiului, în lat-uri; bătrânii, cu ochii fixați în zare, cu fața in-

spirată, tremurau însă din tot trupul, așteptând par'că, odată cu sfârșitul **manelei** și începutul orgiei de sânge. Când ultimele note ale cântecului s'au stins, aplauzele alor noștri au surprins și au dezmetecit pe Turci. Peste câteva minute, erau prieteni buni...”

Mă căraulă!

Povestim mai la vale un episod interesant al stării sufletești a Turcilor, în momentele de față.

„În ultimul timp, Turcii erau supuși, după cum am spus, unor groaznice împilări din partea administrației. Primarii, cari nu mai primiau nimic dela centru, își scoteau lefurile punând revolverul în pieptul Turcilor și jefuindu-i de ultimul ban. Intr'unul din sate, Turcii odată cu intrarea armatei române, au socotit că a venit și răfuiala lor cu Bulgarii. Plănuiseră ca peste noapte să aibă loc răfuiala. În acest scop, și ca să nu fie ei făcuți răspunzători a doua zi, au răspândit vorba, că Bulgarii au de gând să-i măcelărească. Comandantul detașamentului, bine înțeles, a luat toate măsurile, îndoind pa-za. În noaptea aceea, nici Turcii nici Bulgarii n'au dormit. Pe la miezul-noptii, o patrulă aude larmă pe ulița mare a satului. La un moment dat, se aude o voce puternică:

— Mă, căraulă, mă!! Vino aicea mă!!

Era un bulgar, care chema disperat o santineală. Patrula a alergat imediat la fața locului.

cu care s'a purtat și se poartă acest război între aliați, ororile pe cari le comit unii asupra altora, chiar și afară de terenul luptei, uciderile de vlădici, de bătrâni, de femei și de copii, au depărtat toate simpatiile lumii dela aceste popoare sângeroase. Toată lumea vede numai lăcomia și sălbătăcia lor, și nime nu mai caută adevăratul motiv care a spart alianța și a pus arma în mâna celor de ieri se ajutau frățeste.

Nici nu se putea ca în urma nemaipomenitei vărsări de sânge frățesc, simpatia popoarelor să mai atingă pe fratricizi. Dar cu siguranță, dacă pe alte căi mai omeneste ar fi cercat membri alianței să-și valideze pretențiunile naționale, unii față de alții, nime nu le-ar fi luat în nume de rău.

Intr'adevăr războiul de acum nu e decât continuarea, sau mai bine spus, sfârșitul războiului împotriva Turciei. În războiul întâi s'au desrobât pământul și frații, în comun, de sub domnia semilunei, în războiul acesta al doilea fiecare țară vrea să-și desrobească pe conaționali săi de sub domnia țării aliate erii. Bulgaria nu poate suferi ca Bulgarii din lăsamântul Turciei să ajungă sub Grecii ori Sârbi, Grecia ca fii ei să asculte de țarul bulgar ori craiul sârbesc și așa mai departe. Încă înainte de izbucnirea conflictului armat între aliați, declarau toți că conaționali lor aveau o soartă mai bună sub Turcii păgâni, decât ar avea-o sub Grecii, Bulgarii, ori Sârbi creștini. Bulgarul știa ce-l așteaptă sub Grecii, grecul și sârbul știa ce soartă va avea sub Bulgarii. Ca vecine și într'un continuu amestec popoarele acestea se cunoșteau de minune. Se cunoșteau și se urau, se răsbunau amar de câteori numai puteau.

Popoarele acestea știau că conaționali lor ar fi avut o soartă mai bună sub Turci decât sub o domnie creștină din Balcani, dar străină. Ele cunoșteau bine că în ele idea națională, principiul național nu numai e deștept, ci e singurul conducător; că acest principiu a crescut la ei luând proporții anormale. Șovinismul bulgar, grec și sârb de câțiva zeci de ani întrece ori ce alt șovinism prin brutalitatea și cruzimea sa. Grecul știa de mult că milă și cruțare nu va avea dela bulgar, îndată ce ar ajunge sub stăpânirea aceluia; tot astfel bulgarul despre grec ori sârb, și sârbul despre bulgar.

Principiul național, copleșit și de lăcomia popoarelor mici cari își văd înainte un vis de mărire, lăcomia animalică apoi, de a stăpâni tot aceea pe ce au pus piciorul, au pornit războiul dintre „frați”. Dintre aceste trei motive, cel dintâi, cel mai nobil și singurul cu drept de existență, a fost copleșit de celelalte două; s'a dat aproape duhul, și numai unele sdrențe sângeroase poate să ne mai arăte din steagul său de luptă. Vezi bine, aceste sdrențe nu mai pot câștiga simpatia nimănui.

Lumea a văzut mai mult lăcomia popoarelor mici și lăcomia animalică în lupta aliaților de ei, și în presă s'a insistat puțin asupra întâiului motor al neînțelegerilor, al principiului de naționalitate, deși din războiul actual se vede limpede adevărul viitorului că naționalitatea e mai tare decât rassa. Simțemintele de naționalitate sunt mai tari, mai feroce, decât acele de rassa. Popoarele balcanice sunt atât de convinse de adevărul acesta încât chiar acum, când s'au început tratativele de pace dela București, ele prevăd noui ciocniri armate, nouă vărsare de sânge în viitor, și pentru aceea vedem că Sârbia și Grecia pun între condițiile de pace, reînființarea alianței balcanice. Doresc chiar ca în aceasta alianță să intre și România. Numai în reînființarea alianței văd ele asigurată pacea pe viitor în peninsula balcanică.

Ori cari ar fi granițele cele noue, țerile din Balcani prevăd că nu se vor putea stabili așa, încât toate teritoriile naționale să fie alăturate respectivelor țeri în cari trăiește trunchiul cutărei națiuni. Și de aici mărul de ceartă pentru viitor, dacă vor rămânea fiecare dintre țeri de capul lor. Principiul de naționalitate a luat la aceste popoare proporții aproape anormale, șovinismul lor e crud și sălbatic, și cei ce conduc destinele acestor popoare au început să se teamă de ororile cari ar mai putea urma din impetușitatea acestui principiu.

Ca țară vecină, România a cunoscut mai adânc vâlvătaia patimilor ce-a aprins din nou Balcanii. Știa originea acestor patimi, cunoștea aceste popoare, și astfel pe când unele mari puteri se făceau că nu pricepeau de vrea România, ea a luat marea și singura salutară hotărâre de a începe acțiunea armată în Balcani. Ea își dădea perfect seama că îndeplinește astfel nu numai o operă națională ci și una de înalt umanitarism, și mobilizându-și între-

ga armată arăta că-i convinsă ce greutăți va avea de biruit până va face pace în Balcani. Greutatea aceasta o prevedea chiar din cunoașterea șovinismului crud al popoarelor balcanice.

Greutățile aceste au și început încă înainte de-a sosi delegații balcanice la București; se vor înmulți de sigur, în cursul acestei conferințe, și nu e eschis să se continue și după aceea. Jertfa și desinteresarea României va trebui să fie o pildă pentru multele din marile puteri, și recunoștința Europei va trebui să-i urmeze, ori cari ar fi rezultatul conferinței din București.

Noi sperăm însă că în sfârșit României tot îi va succeda să reducă la proporții omeneste șovinismul aliaților, și că, tot în aceste proporții, va obține și ea realizarea punctului de vedere românesc în stabilirea noilor relații din Balcani.

Un articol de ziar.

Arad, 4 August.

„Népszava” ziarul partidului socialist din Budapesta publică în numărul său de ieri un articol cum numai rar în zile de recunoaștere calmă se pomenește în ziarele maghiare. Publicăm întocmai pasagele mai importante ale acestui articol, apărut sub titlul „Iridenta română”.

Politica imbată de sofisme a absolutismului austro-ungar și-a creiat primejdii noi, i-a succes să învie iridenta română. După ce a infuriat pe Slavii de sud, după ce aproape a târât democrația maghiară în prăpastia războiului civil, după ce răsturnat ordinea în Boemia pri lovitura de stat, prin actele politice din vremea din urmă a dat naștere tendințelor centrifugale ale neamului românesc din Ungaria.

Acțiunea războinică a României e începutul unei noi epoci în istoria românismului. Domnia de clasă din România trebuia să atâte șovinismul poporului român, ca astfel să resimțită în măsură mică sarcinile războiului. Acest șovinism îndată, ce-a început a se manifesta și-a îndreptat săgețile contra Austro-Ungariei pentru că țărâniea din România, oricât ar fi de împilată, nu poate uita nici o clipită oprimarea națională a milioanele de Români, ce locuiesc în monarhia Austro-Ungară. Tot atunci avântul războinic al României a răscos sufletul Românilor de aici. Ei și-au îndreptat idealul și simpatiile spre România.

Românii, pe cari domnia junkerilor unguri i-a oprimat veacuri întregi pe teren social și național, până acum și-au ațintit privirile și și-au așteptat eliberarea dela imperialismul austriac, care asemenea a fost în vecinică hărțuială cu junkerii maghiari. Dacă până acum a existat iridenta română, aceea a nuzit să scape de sub dominațiunea ungurească, dar nu de sub cea habsburgică, ba iridentistii români își vedeau salvarea în Habsburgi. Acum situația s'a schimbat radical; după atâtea decepțiuni iridenta română gravitează în afară, spre România, dela care își așteaptă mântuirea, după cum fata de împărat așteaptă pe Făt-Frumos s'o elibereze de smeul năstrușnic.

Poporul român a ajuns la acest stadiu numai după ce a îndurat nenumărate mizerii ale opresiunii și a petrecut un nesfârșit șirag de suferințe.

Românii au o mulțime de gravamine culturale și economice, cari sunt tot atâtea rane, ce trebuiesc pansate. În domeniul cultural e legea școlară a lui Apponyi, cu tendința de maghiarizare artificială, care nu poate obține rezultatul, ca școlarii să învețe ungurește, dar obțin, să nu știe nici măcar cetl. Oligarhia ungurească înțepă și terorizează asociațiunile culturale ale Românilor. Oprește ridicarea școlilor medii, comerciale și reale românești și astfel împiedică dezvoltarea industriei românești, ceace e în detrimentul culturii și economiei naționale a poporului. Politica de proprietate rurală a statului subminează existența țărânului român. Administrația atât e de neglijată și detestabilă în ținuturile românești din Ardeal, încât nu ține în rânduială evidența catastrală a proprietăților; în multe cazuri — uneori chiar consecutiv — nu ține seamă de

Înainte unei porți, mai mulți Turci și Bulgari stau față în față.

— Vrea să ne rupă beregățile Turcii, mă! Nu-i lăsați mă! — se lamenta bulgarul.

Șeful patrulei s'a adresat atunci unui hoge (popă turc) care era de față, muștrându-l.

Hogea a chemat deoparte pe șeful patrulei și i-a spus:

— Nu-i omorâm, bre! Inchideți ochii bre, și lăsați să ne facem puțin chef, bre! Numai nițel, bre! — se ruga cu insistență hogea în hohote de ris ale soldaților.

Bine înțeles, că s'au luat măsurile să nu se întâmple vre-o neorânduială. Și Turcii nu și-au făcut „cheful”.

Fapt e, că Turcii se ațâțaseră într'atâta, în cât dacă armata noastră mai întârzia câteva zile intrarea, aveam de înregistrat măceluri groaznice.

Soldații noștri i-au înfrânat. S'a întâmplat numai un singur caz: într'unul din sate, un turc a înjunghiat pe un bulgar. Criminalul a fost imediat arestat și trimis sub escortă la Călărași.

Cum au primit proclamația .

„Alaltăeri s'a citit prin toate satele teritoriului ocupat o proclamație a generalului Cul-

cer, prin care se înștiința populația, că teritoriul ocupat este și va rămâne pentru totdeauna al României. Turcii au primit proclamația cu strigăte de bucurie:

— Bine bre! Aferim bre!

Un bulgar a exclamat:

— Să fie!

— Ce să fie?... Este, — i-a răspuns un ofițer.

— Bine mă, să fie! — a răspuns bulgarul, în mijlocul hohotelor de ris ale soldaților.

Un amănunt interesant:

„Intr'un sat, după citirea proclamației, o grămadă de Turci se înghesuiau să se urce într'o căruță. Întrebați ce vor să facă, au răspuns că se duc să dea de știre fraților din armata bulgară, ca să deserteze!...”

*

„Soldații noștri sunt veseli și dornici de luptă. Nu arare-ori se aude:

— Pentru asta mi-am lăsat eu câmpul, să stau aci? Vreau să mă plimb și eu la Sofia, nu numai alții”

Rep.

noul proprietar la transmiterea dreptului de posesiune, încât posesorii de azi ai parcelelor fără-nești mai mărunte nu sunt induși în evidențele cărții funduare. E firesc deci, că acest procedeu să producă tot felul de confuzii, ba consecință e, că țărânul român cu pământul său nu află credit. Și mai cu seamă, această lipsă de credit a dat naștere institutelor financiare naționaliste, cari cunoscând referințele locale ale țărânilor, pot opera și cu credit personal. Această împrejurare e o crudă răsbunare față de politica șovinistă a statului unguresc, pentru că institutele de bani naționaliste au ajuns pârghia acțiunii naționaliste pe lângă toată exploatarea lor capitalistă.

Un alt gravamen al Românilor — amintit și de dl Ștefan C. Pop în una din ședințele dietale din 1910 — e și chestia aranjării proprietăților silvice. În domeniul acestui chestiuni s'au petrecut iregularități nemeapomenite, de-o parte marilor proprietari și capitaliști, de alta erariul, și-au însușit dela Români într'un mod ilegal teritorii enorme de păduri.

Păcatul cel mai mare al administrației de djentrii este lipsa totală a regulărilor fluviale. În părțile locuite de Români ale Ardealului sunt în deosebi multe râulețe sălbatice neorânduite și aici ar fi adevărată necesitate pentru regularizarea esențială a apelor. Dar dominațiunea de rasă sau nu face nimic pentru strămtorarea apelor sălbatice sau se mulțumește a regula râurile de pe pusta ungurească — de dragul marilor proprietari — privind cu nepăsare cum prăpădește poporul an de an casa și sămănăturile economului român. Pustiirile revărsărilor cari prăpădesc tot mai mult

ținuturile ardeleni sunt în mare parte urmarea extirpărilor de păduri cari sunt conduse fără nici o considerare de marii capitaliști. Pacostea revenitoare a acestor revărsări e cauza principală — pe lângă nepriceperea poporului — că nici nu se poate nici nu se scrutează a se trece în aceste ținuturi la o gospodărie mai rațională. Unica reformă economică a guvernului ungar este acțiunea de colonizare, ajunsă la eșec desăvârșit, dar și aceasta s'a făcut mai mult în interesul djentrii-meșinglode în datorii enorme.

Rezultatul acestor opresiuni culturale și economice este politica antimaghiară a Românilor.

Relațiunile dintre dominațiunea maghiară de clasă și dintre români s'au înăsprit esențial prin chestiunea episcopiei de Hajdudorogh. De dragul cătorva Maghiari s'a sfâșiat din diecesele românești o episcopie maghiară aparte. Deoarece însă venitele acestei episcopii ar fi fost astfel prea mici(?!), o mulțime de sate românești au fost anexate autoritar. Poporul român însă n'a vrut să-și părăsească episcopia veche ci a rezistat. Locțiitorul episcopesc a fost scos cu sila din aproape toate satele; nici în biserică nu l'au lăsat să intre. Acest locțiitor episcopesc a intrat secondat de protopretore și jandarmi în biserică din Mofținul-mic, atunci când acolo se săvârșea masa d-zeiască. Țărâna română de acolo a scos cu puterea această ceată din biserică la care gest al lor s'a răspuns cu întemnițarea preotului și a 37 țărani. De aici (temnița Sătmăruului) au putut să se scape numai după o întemnițare preventivă de cinci luni; procesul lor și acum e în cursere...”

Veni, vidi, vici!

Bulgaria a acceptat cererile României. — Prolungirea armistițiului. — Dificultățile aliaților. — Atitudinea Turciei complică situația.

Arad, 4 August.

Ni se telegraflază din București că în sfârșit delegații bulgari au admis cedarea teritoriului cerut de România precum și celelalte cereri ale României în privința libertății religioase-naționale ale Românilor-Macedoneni precum și a demolării întăriturilor dela Rusciuc și Șumla.

Linia teritoriului cerut de Români începe — după cum am spus — la punctul Ekrene, la marea-Neagră, și sfârșește la o distanță de câțiva kilometri spre vest dela Turtucaia, în dreptul bălții Greaca, pe teritoriul român. Această linie este stabilită pe principiul de a face imposibile în viitor orice incidente.

În ședința plenară, însă, primul-ministru român d. Titu Maiorescu a declarat că nu iscălește nimic până nu se va ajunge la înțelegere și cu ceilalți beligeranți.

„Am venit, am văzut, am învins!” e raportul cu deosebire laconic și plin de înțeles, pe care Iuliu Cezar l'a trimis senatului roman cu ocaziunea unei expediții făcute în Asia-mică: a fost destul să se ivească la fața locului pentru ca toți cei răsvrățiți să se supună și să recunoască autoritatea statului roman.

„Veni, vidi, vici!” poate să zică și comandantul de căpetenie al oștirii române trecute peste Dunăre: și lui i-a fost destul să se ivească în peninsula balcanică pentru ca toți să se inchine în fața statului român și să-i recunoască autoritatea covârșitoare. Ori și cât de multă simlînță ne-am da, nu putem să ne aducem aminte de vre-o acțiune războinică, în care faptele s'au desfășurat cu atâta rezezițiune și rezultatele au fost obținute cu atâta precizie ca cea pornită de România sunt acum vre-o zece zile.

„Aceiași Bulgari, serie ziarul „Minerva”, cari sunt acum vre-o două săptămâni erau insolenți și nu voiau nici să ție seamă de interesele și de susceptibilitățile noastre, nici să stea de vorbă cu noi, azi se pleacă în fața noastră, nu se mai simt destăinici să intre în luptă cu noi și recu-

nosc superioritatea noastră supuinu-ni-se cu deplină încredere.

Iar acest rezultat a fost obținut fără nici o vărsare de sânge, în cel mai uman mod.

Au rămas cuprinși de uimire când au văzut întinderea neașteptată a puterilor noastre, avântul cu care le desfășurăm, spiritul de jertfă al nostru și priceperea, cu care intrăm în acțiune, și ei, care de atâta timp pustiesc și varsă sânge vinovat și nevinovat, sunt cuprinși de rușine în fața generosității, cu care ne dăm superioritatea pe față.

Mai ales prin aceasta suntem învingători. Am zis totdeauna și adevăr neîndoios este, că binevoitori le-am fost totdeauna vecinilor noștri de peste Dunăre și dușmani nu le suntem nici astăzi; numai puțini de tot puneau însă temei pe încredințările noastre: azi nu mai îndrăznește nimeni să pună la îndoială fie bunele noastre intențiuni, fie priceperea noastră, și nu numai Sârbii, Grecii și Turcii, ci și Bulgarit ne primesc ca pe niște binefăcători ai lor, ceace în adevăr le suntem.

Dacă vom putea s'o ducem cum am pornit-o, am scris noi Români una din cele mai frumoase pagini în istoria omenirii și ne-am ridicat cu toată vrednicia în fruntea popoarelor dela răsărit, care sunt, ce-i drept, învrăjbite între ele, dar se adună toate cu încredere împrejurul nostru.

Viua neliniște ne cuprinde când ne dăm seamă, că într'o clipă de slăbiciune am putea să abuzăm de pozițiunea ce ni s'a creat prin o norocoasă coincidență a împrejurărilor, fie să ne perdem capul și să nu profităm în deajuns de această pozițiune de împăciuitori ai unei lumi învrăjbite.

Nu de mult, abia eri alaltăieri se iveau ici și colo în mijlocul nostru oameni, cari stăruiau să nu ne îndreptăm privirile peste Dunăre, căci peste Carpați are să fie rezolvată chestiunea marilor noastre interese naționale. Nu va trece însă multă vreme și ne vom pătrunde de convingerea, că tot peste Dunăre se rezolvă și chestiunea marilor interese de peste Carpați, căci cu cât mai covârșitoare ni-e autoritatea aici în țările dela răsărit, cu atât mai vărtos vor simți oamennii de stat ai monarhiei habsburgice, că e în interesul patriei lor să ție seamă de dorințele noastre legitime și să nu mai tolereze abuzurile de putere ale nesățioșilor Maghiari.

Eri a fost eri, azi e azi, iar mâne vom sta cu totul alții în fața Maghiarilor, care se vor pătrunde și ei de convingerea că în interesul neamului lor e să-și pună frâu și să aducă oarecari jertfe spre a câștiga prietenia noastră, care nu e la urma urmelor — prea scumpă”.

Cu toate dificultățile ce se ivesc în jurul pretențiunilor Serbiei și Greciei și cari de altfel erau prevăzute, o singură părere își face drum și e azi împărtășită de toată diplomația cuminte și cu răspundere: este părerea că nebunia războiului balcanic nu poate și nu trebuie să reinceapă. Din întrevederile sârbo-bulgare se poate constata că linia de frontieră sârbo-bulgară va trebui să fie la mijlocul distanței dintre Struma și Vardar. Informațiunile noastre din locuri autorizate ne permit a arăta ca sigur că Coceana și Iștip vor rămâne ale Sârbilor în orice caz. Sunt probabilități că Radovitzka și Strumitza vor reveni Bulgariei.

Intre Grecii și Bulgari punctul capital rămâne Cavalla, căci pentru Doiramo, Serres, Demir-Hisar, Bulgarii nu mai au nici o speranță de a le recăpăta. Prin acordul puterilor Cavalla era considerată ca revenind Bulgariei.

Din Cavalla însă, Grecii, după știri pozitive ce are ziarul „Adevărul”, nu ar ieși decât dacă toate puterile ar fi de acord nu numai de a da sfaturi, dar ca să facă presiuni și probabilitățile sunt că Austro-Ungaria, Rusia și Italia ar fi gata pentru asemenea politică, pe când Franța și Germania nu. Nu se știe încă ce crede Engliera în această privință, dar mai curând va fi cu Franța și Germania.

D. Titu Maiorescu a propus și s'a primit prelungirea pentru 3 zile a armistițiului, când se crede că chestiunea delimitării frontierelor va putea fi terminată. E foarte probabil că aliații vor renunța la despăgubire de război față de Bulgari. Un punct iarăș greu va fi acela relativ la libertățile bisericesti și școlare pentru cei peste 200 mii de Grecii ce vor rămâne în Bulgaria.

Turcii nici nu se gândesc să restituie Adrianopolul. Zilnic sosesc trupe din Asia cari sunt trimise spre această cetate. La Adrianopol se iau toate măsurile de apărare. Turcii nu s'au mulțumit cu vechea lor artilerie pe care au găsit-o aproape intactă, ci au transportat vre-o 30 de tunuri de cetate dela Ceatalgea la Adrianopol. Se știe că aceste tunuri au fost luate pe vremuri din Dardanele. Munițiunile necesare sunt transportate pe spinarea a peste o mie de cămile aduse din Asia și cari, ce-i drept, nu rezistă decât foarte prost climatei.

Cu activitatea militară febrilă pe care o dezvoltă, Turcii n'au vreme, se înțelege, pentru judecată rece politică. Astfel ei nici nu vor să dea atenție tuturor demersurilor ce se fac pe lângă dânsii. Cât despre amenințările Europei, fie că nu le iau în serios, fie că au avut ocazia să învețe că nu câștigă mult ascultând de Europa, destul: Turcii nu se lasă influențați de ele.

Cu toate acestea, suntem datori să înregistram și versiunea cercurilor diplomatice care e că la urmă Turcii tot vor fi scoși din Adrianopol în schimbul altor avantagii, parte de ordine teritorială, parte de ordine financiară.

Bulgarii au acceptat cererile României.

București. — Delegații bulgari au acceptat în întregime cererile României în chestia teritoriului Turtucaia-Dobrici-Balcic. Astfel linia acestui teritoriu începe la punctul Ekrene, la marea-Neagră și sfârșește la câțiva kilometri spre vest dela Turtucaia, în dreptul bălții Greaca, pe teritoriul român. Bulgaria se mai obligă să demoleze fortificațiile dela Rusciuc și Șumla.

În ședința plenară primul-ministru, d. Titu Maiorescu a declarat că nu iscălește nimic până ce Bulgarii nu se vor împăca și cu ceilalți beligeranți.

D. prim-ministru a propus și s'a primit în unanimitate că armistițiul să fie prelungit pentru trei zile.

Muntenegru a primit un împrumut de 30 milioane.

Paris. — Lui „Le Temps” i se anunță: Conferința dela Londra a acordat Muntenegrului

un împrumut de 30 milioane pentru lucrările de irigare ale lacului Scutari. Împrumutul acesta va fi repartizat deopotrivă între cele șase puteri.

Soarta Adrianopolului.

Paris. — Ziarul „Le Temps” spune că dacă Bulgarii vor invoca ocuparea Adrianopolului de către Turci, atunci Grecii și Sârbii vor refuza discuția pe acest teren pe motivul că acțiunea turcă a fost posibilă numai din cauză că Bulgarii au dezarmat granița tracică spre a trimite armata împotriva sârbo-grecilor și că, prin urmare, nu acestia trebuie să plătească greșelile făcute de Bulgari față de Turci.

Paris. — Talaat-bey, fostul ministru de interne, a făcut unui corespondent al ziarului „Le Matin” următoarea declarație:

— De câteva zile presa străină vorbește ca despre un fapt împlinit că în schimbul urcării vâmlor Turcia va renunța la Adrianopol. În numele guvernului meu declar că această afirmație e o **calomnie ordinară**. Patriotismul turcesc nu poate fi cumpărat prin **urcări de vâmi. Declarațiune pentru ultima oară: Adrianopolul nu mai poate fi luat dela noi decât cu arma.**

Armata turcească e gata să moară până la ultimul om, dar ea nu va jertfi acest oraș sfânt.

Chestiunea Dardanelor.

Petersburg. — „Nowoje Wremia” luând ca exact zvonul despre închiderea Dardanelor, care s'a dovedit totuși ca fals, spune că consiliul de miniștri rus care s'a ținut zilele acestea s'a ocupat cu această chestiune.

Ziarul cere diplomației rusești să nu mai ezite și să întreprindă o acțiune serioasă și energică spre a scăpa Rusia de jugul Turciei în chestia Dardanelor.

Inchiderea Dardanelor ar aduce exportului rusesc pagube de mai multe sute de milioane de ruble.

Drapele sfășiate.

Ziarele din Budapesta descriu pe larg o ciocnire ce s'a dat în ziua sf. Ilie în jurul unui drapel românesc și a unui unguresc. Sibiienii au instalat în această zi de sărbătoare pe nou alesul preot Romul Bucea. Poporenii s'au hotărât a-i face instalarea în chipul obicinuit, primind, pe preotul ce vine să-și ocupe parohia, la gară cu banderiu și convoi. Spre a primi și învoiare poliției, economii Iosif Joandrea și Nicolae Puiu s'au prezentat încă de Vineri la căpitanul orașenesc spre a cere adumiterea acestui convoi identic cu obiceiul. Aici însă li s'a spus că nu vor tolera să se folosească colorile noastre nici în costum nici altcum și că permisiunea poliției nu mai atunc se va putea da, dacă avizații vor lua răspunderea asupra lor că în convoiuri nu va figura nici unde tricolorul românesc și nici nu se va face nici o demonstrațiune. Evident că Românii noștri nu au primit aceste condiții, cu atât mai puțin nu, cu cât dânsii erau în legitima apărare a obiceiului.

Sâmbătă dimineața la gara din Sibiu 5 polițiști păzeau... ideea de stat. Dar mulțimea a covârșit puterea lor. Se adunaseră mai multe sute de credincioși și feciori călări pe cai cu coama împletită de bande tricolore. Ba mai mult feciorii au adus cu ei un steag bisericesc țesut ca de obicei în colorile roșu-galben-vânt, cu cruce în vârful prăjinei și cu icoane sfinte pe ambele laturi. Acest steag era purtat în fruntea banderului de flacău I. Moldovan. Se zice că pe lângă acest steag un alt fecior ar fi avut un steag mai mic unguresc (?) în colorile statului și cu pajura ungară. Sosind trenul și așezându-se oaspetii în calesele pregătite, convoiul a plecat către biserică pe străzile principale ale orașului. Înaintea Statului aștepta întreaga armată polițienească a Sibiului, orânduită acolo anume a conturba convoiul ținut peste opreliștea căpitanescă. Polițiștii s'au năpustit asupra stegarului I. Moldovan, care se lupta cu patru polițiști pentru steagul bisericesc pe care-l apăra îndărăt-nic până când s'au năpădit cu toții asupra lui. Când apoi n'a mai putut cu plusul de forțe, Iosif

Joandrea a sărit la cel cu steagul unguresc și scoțându-i prăjina din mâni l-a isbit de pământ: „Dacă ni l-au luat pe al nostru nu ne lipsește nici acesta”. Amândouă steagurile au fost duse de polițiști ca — așa ziceau — „corpus delicti”.

Mulțimea care devenise formidabilă, a privit un moment cu uimire la aceste scene neașteptate, în al doilea moment însă s'a cutremurat văzduhul de strigăte de „Să trăiască” „Ura!” Convoitul astfel devenit festiv și-a făcut calea la biserică.

Acest act de conștie bărbăție a dat imbold ziarelor budapestane să se jeluască, în articol prim, că steagul unguresc a ajuns să fie cel mai orfan steag din lume. Oare ce este această paradare de lacrimi când noi am ajuns deja acolo, să ni se târască în praful drumului crucea și icoanele sfinte.

Constatăm că e cel mai periculos joc ce'l începe acum „sistemul” „ideii” căci aici e în primul plan de luptă poporul. Se vără doar mâna ucigașă în cea mai vulnerabilă adorare ce o au masele mari pentru credință.

CRONICA ȘCOLARĂ

CONGRESUL ÎNVĂȚĂTORILOR ROMÂNI CONFESIONALI.

Toracul-mic, 30 Iulie

Când ajungem în pragul vre-unui eveniment deosebit, ori că se apropie vre-o serbare, ori festivitate mare, suntem cuprinși plăcut de un sentiment evlavios și cu nerăbdare așteptăm sosirea zilei de sărbătoare.

O astfel de mare sărbătoare se pregătește pentru întreaga învățătoria română din țară de ambele confesiuni. Ziua de 24 și 25 August n. pentru învățătoria română conf. va fi o zi solemnă, o zi de înălțare sufletească în viața ei, pentru că pe acele zile s'a fixat ținerea primului Congres învățătoresc, în Cluj.

Învățătorii se adună în Congres, în parlamentul lor, ca să discute și să tracteze probleme de mare greutate pentru învățator și școală.

Marea importanță a școlii în viața popoarelor s'a accentuat de atâtea ori de cei mai competenți bărbați. Această importanță de altcum este constatată și de marii pedagogi. Ceeace e sufletul pentru corp, aceea e școala pentru un popor. Ea e viața popoarelor. Când sufletul părăsește corpul, omul e mort, — asemenea e mort și acel popor, care n'are școală. Cu toate că școala are însemnătate atât de momentuoasă întru fericirea unui popor și se consideră de un ctenodiu de mare preț, totuși, în realitate nu i se dă atențiunea cuvenită. Tot în aceea măsură se bagatelizează și învățătorul, care însuș e școala.

Credința aceasta de bagatelizare a școlii și a învățătorului este generalizată din trecut și încă și azi se profesează, ba chiar — ni se pare — că este inspirată de către cercurile chemate ca să ridice nimbul acestor factori, asigurându-li-se teren mai larg și liber în sfera lor de activitate, ca neîmpedecați și cu ușurință să-și ajungă scopurile, ce le urmăresc. Noi, cari ne trudim în serviciul școlii, simțim deabinelea grijile acestei atmosfere sufocante.

De altcum despre aceste dovedesc eclatant legile școlare aduse cu atâtă rigoare, — ca să nu mai amintesc regulamentele și ordinațiunile atât de înasprite pentru învățători și pline de libertăți esclusiviste. Aceste tendințe reacționare — se pare — că ar ascunde în sine scopuri ascunse și contrare adevăratului progres cultural. Stările acestea, cari într'adevăr nu sunt stări de cultură, învățătoria conștientoasă de misiunea sa importantă nu le mai poate privi cu mâinile în sân. De rigoare polițienească și de desconsiderări în trecut am avut parte în abundență și ni-a fost de ajuns.

Misiunea noastră — ca educatori ai neamului — reclamă altă poziție, de aceea am dori o soartă mai deamnă și mai liberă.

Deci domolirea multor înaspriri, elevarea statutului învățătoresc și a școlii, precum și eluptarea altor deziderate — sunt motivele cari ni-au determinat la convocarea Congresului nostru.

Acest Congres va fi demn de numele nostru și va fi cu atât mai important și măreț cu cât vom participa mai mulți.

Dascăli români! Prin prezența voastră veți ridica prestigiul sărbătorii noastre dascălești.

A sunat cornul de chemare. Să-i ascultați cu toți glasul fermecător!

Dămian Tărlău, inv.

Adunare învățătorescă în Timișoara-Fabric. Dd. Iuliu Vuia președ. și Aurel Badescu notar convoacă adunarea generală a Reuniunii învățătorilor dela școlile populare conf. gr. or. române din protopopiatele Timișoara, Beșint, Comloșul-mare și Lipova care se va ține la 22 August în biserica rom. ort. din Timișoara-Fabric la ora 8 n. a.

Remarcăm din programul adunării următoarele conferințe:

8. „Intonațiunea”, studiu limbistic de Iulian Lucaș. 9. „Educațiunea proprie”, disertație de Nicolae Nicorescu. 10. „Educațiune prin învățământ”, disertație de Ludovic Cioban. 11. „Revista pentru copii”, disertație de Teodor Bucurescu. 12. „Voința și educațiunea”, disertație de Petru Uglis. 13. „Metoda Gabel”, prelegere practică de însuși inventatorul Iuliu Gabel.

INFORMAȚIUNI

Arad, 4 August n. 1913.

Dna Constanța Hodoș — profesoară. Inregistram cu bucurie că ministerul cultelor și instrucțiunii publice din România ca un omagiu pentru meritele literare necontestate ale Doamnei Constanța Hodoș, a numit pe talentata noastră scriitoare profesoară de limba și literatura română în învățământul secundar particular.

Cu dna Constanța Hodoș învățământul limbei românești, care ar trebui să fie din ce în ce mai mult predat de scriitori, singurii adevărați specialiști în materie — câștigă un element de prima valoare.

O scrisoare către d. C. Disescu. Dl Disescu, ministru de culte și instrucție publică, a primit următoarea scrisoare din partea dlui Dr. I. A. Rivière, directorul analelor de psihoterapie din Paris:

Scumpe dl Disescu,

Rolul frumos care a fost hărăzit României este rezultatul înțelepciunii cu care a dominat ea evenimentele. Rolul de mediator față de popoarele balcanice îi revine de drept. Azi e dat acestei Franțe orientale nobila misiune nu numai de a împiedeca continuarea unui război fratricid, dar chiar de a găsi soluția care, grupând în același sentiment de dreptate diversele elemente etnice, să previe în viitor orice conflict armat nou. De aceea găsește necesar ca fiecare element, fiecare cetățean a acestei noi cooperățiuni balcanice, să fie asigurat de libertăți necesare unei evoluțiuni libere.

Singure statele unite din Balcani cu Grecia și România pot să reziste avidității marilor vecini.

Regele și ministerul vostru, ajutând această nouă și imperoasă constituție, vor aduce un real serviciu omenirii și civilizației.

Cele două mari grupe cari, în Europa, se imobilizează reciproc, sunt incapabile de o operă așa de desinteresată și de importantă.

Așteptând plăcerea de a vă ceti și de a vă revedeza vă rog, scumpe domnule Disescu și scumpe ministru să primiți expresiunea sentimentelor mele cele mai distinse.

Dr. I. A. Rivière.

Pentru fondul zărilorilor. Institutului „Ardeleana” din Orăștie au dăruit pentru fondul zărilorilor — „Vulturul” din Diciosânmărtin 20 cor., „Detunata” din Bucium 50 cor.

Petrecere de caracter suspect — la Hălmagiu. Primim următoarele:

Din incidentul jubileului de 25 de ani de proeție al Sf. Sale protopopului Cornel Lazar dela Hălmagiu (comit. Arad) serbat în 31 Iulie n. s'au predat aici două piese teatrale: „Năpasta” și „O noapte furtunoasă” opere ale regretatului scriitor Caragiale — de unde s'a dat și numele petrecerei:

„Serata Caragiale”. — S'a mai predat apoi și o anecdotă: „Solomonul unguresc”.

Cu toate că prima piesă aleasă n'a fost de loc potrivită pentru publicul dela sate — s'a predat doar' cea mai grea operă alui Caragiale — totuș diletanții s'au achitat binisor de rolurile lor. In deosebi a făcut impresie bună dsoara L. Donath, care a jucat pe scenă într'un superb costum românesc din Oltenia. A predat bine și conștientios, achitându-se de rolul, de altfel foarte greu, cu cea mai mare conștientiozitate de care e capabilă o diletantă. Asemenea și-au dat silința și ceilalți dnl diletanți ca să se achite multămitor de roluri.

Mai mult succes a avut comedia: „O noapte furtunoasă”. Situațiile de un comic irezistibil din această piesă au produs o veselie generală în public. Aici și actorii-diletanți au fost mai la largul lor. Bine au fost în această comedie: simpaticele dsoare V. Mager și M. Cătană în rolurile: Veta, consoarta lui Jupân Dumitrache și Zita, sora-sa. S'a distins în deosebi tânărul student d. Nicu Popovici, care a susținut cu talent rolul lui Titirică-Inimă-Rea.

A plăcut mult anecdota „Solomonul unguresc” predată cu o îndemânare rară tot de d. Nicu Popoviciu. Nu pot, să nu insist asupra talentului real de comic al acestui tânăr, care-ți inspiră frumoase nădejdi.

Păcat numai că nu s'a pus mai multă conștientiozitate în alegerea pieselor, dându-se publicului piese, cari să fie bine înțelese și potrivite pentru el.

Și acum....

Cor.

Ceeace urmează e un lung șir de plângeri și acuze, cari dacă vor fi adevărate, de ceea ce ne temem, cunoscând bine iubirea de adevăr a corespondentului nostru ocazional, ne pun în relief o tristă, foarte tristă stare de lucruri la Hălmașiu. Cei vizafți ar trebui să știe, că „ciardașul” *pângărește* costumele românești și întunecă atmosfera sărbătorească a unui jubileu de 25 ani de preoție românească. De-altcum rugăm pe vre-unul din bunii Români de-acolo — cum ar fi bună oară d. adv. dr. Pop — să ne dea lămuririle necesare, — căci vom reveni.

O pildă frumoasă într'un sat dela margine. Suntem vestiți că bravii poporeni ai comunei mărginașe Nerău, din inițiativă proprie au hotărât să mențină jertfele pentru susținerea școlai — conform legii celei nouă.

Bravi poporeni!

Aiureli jidano-ungurești. Fițiuca dela Orade „Tiszántul” strigă din toate puterile ai vei! că ne prăpădesc „rumunii”. Ci-că ar fi gata să-i umple morți „cu păr pe limbă” de coleră, fiindcă — vezi Doamne — valahii când au plecat la seceră pe pustă au uitat să se îmbăieze cum fac balabustele lor urmând prescripția talmudului.

Cum se vede s'au domnit mult jidanii pericunatăi de când îmbogățiți de atâta umblet cu zdrențe și sugând până și sângele valahului au ajuns și ei ridictări și conducători ai vieții publice ungurești.

— Tot fițiuca de cușar mirositoare strigă cât o ia gurița ei de balabustă-mahalagioaică în contra inimosului avocat român din Vașcău, care a „cutezat” să-i adune pe flăcăi în localul școlii gr. or. române fiind vacant postul de învățător și să-i învețe Călușerul și alte jocuri românești precum și cântările naționale (între ele „Deșteaptă-te Române”) agitând astfel împotriva „ideii”, în numele căreia știu pericunatăi să-i tragă așa de bine pe sfoară pe cumintii noștri concetățeni unguri.

Aici însă urlă fițiuca de bucurie constatând, că membri revoluției române din Vașcău au fost pedepsiți fiecare la câte zece coroane, iar „capul” ei, d. Dr. Ciurdariu la 50 cor. Tot astfel saltă de bucurie această balabustă sărbătorend succesul patrioților renegați Mangra-Templean et comp., cari l'au „pus” învățător

pe fiul lor intru păcate grele: Petru Koroj fost învățător în satul, al cărui nume i l'au stălcit ungerii așa de grotesc schimbându-l în Fonokismerős.

Acum joacă de bucurie întreg cahalul din Bihor, deoarece stălpul lor dela Vașcău va ști să-și facă datorința eschizând din școala românească limba și cântarea românească. Oare nu se va găsi vre-un bun român vășcăuan, care să-ți-l învețe minte pe acest dascăl nenorocit?

Impăratul Wilhelm la regele Francisc Iosif. „Berliner Tageblatt” află din loc autorizat, că împăratul Germaniei va cerceta în vara aceasta la Ischl pe monarhul. Majestatea Sa va fi pe la mijlocul lunii Septemvrie oaspele moștenitorului de tron Francisc Ferdinand la vânătoarea ce se va aranja în Eckartsan, de unde va pleca la Ischl.

O româncă eroică în Macedonia. Dsoara *Eleonora Potamian*, instituitoare română, fostă directoare a școlii normale de fete din Monastir, reorganizatoarea învățământului școlii turcești Fezic, din Salonic, după programul învățământului românesc, actualmente instituitoarea școlii române din *Velles*, adresează fratelui său Leonida Potamian din Brăila, următoarea scrisoare:

Iubite frate!

Abia reîntoarsă la Velles, după un lung și obositor voiaj dela București, s'a svonit că Bulgarii au început atacuri și lupte în contra aliaților lor: că Grecii și Sârbii au început obișnuitele lor fapte de canibali și că populația orașului Velles urma să aibă și ea soarta multor alte sate și orașe, cari au căzut prada urgiei miselești a neamului descreerat bulgar.

Populația orașului Velles înspăimântată de cele ce s'auzeau, fugea unde vedea cu ochii ca să scape de furia neînfrănată a acestor antropofagi ai Europei.

Îngrijorată trebuia să fug și eu. Mă pregătisem chiar. La un moment dat însă mi-am dat seama că o datorie mai înaltă mă reține, o datorie de suflet către populația românească din Velles, pe care guvernul român m'a trimis s'o luminez, dându-i în toate ocaziunile, sprijinul meu prin sfaturi sau intervențiile fost-soare, în baza culturii și a curajului cu care sunt înzestrată.

În oraș, panica devenise mai mare. Urgia se apropia. N'am stat mult pe gânduri, mi-am luat curajul, și ca fiică adoptivă a unei țări civilizate — România — m'am prezentat în numele ei comandamentului militar al orașului Velles, dela care am cerut protecțiune, atât pentru mine, cât și pentru toată populația română din acest oraș.

Dragă frate, nu am cuvinte să-ți descriu cavalierismul aceluia comandant. Sârbii sunt oameni de inimă, buni patrioți și nutresc pentru România cele mai frumoase sentimente.

Iată răspunsul aceluia comandant, care mi-a vorbit în franțuzește:

Te felicit dsoară, iubesc Români și firea lor. În cazul când orașul Velles va fi bombardat sau atacat, voi da tuturor Românilor din Velles un adăpost sigur, și de va fi timp, vă voi pune la dispoziție un tren pentru a fugi în interior”.

La răspunsul nobil al acestui sârb marinimos, i-am multămit în numele țarei mele, a tuturor Românilor și, ca recunoștință m'am înscris ca soră de caritate la Crucea roșie.

Atunci imediat, în aceeași zi, împreună cu dna Zica și dra Floro Zica, am adunat în jurul nostru câteva doamne românce din localitate, cu cari am venit în ajutorul răniților cari soseau cu sutele din toate părțile.

Lucram din toată inima de dimineața până noaptea, în soare și praf. M'am expus prea mult. Obosită și lăinită de foame (era mare lipsă de alimente) am căzut bolnavă. În timpul acesta mă gândeam la țara mea, la raniții mei, la voi, dragă Leonida și în visurile mele visam o Românie mare, falnică. A dat Dumnezeu și m'am însănoțosat, nu pe deplin, dar mă puteam ține pe picioare. Mi-am reluat din nou serviciile de infirmieră....

Stimată și iubită de toți, în tot timpul cât am fost bolnavă, am fost vizitată de medicii sârbi și primeam medicamente gratuite.

M'am pus iar pe lucru. Într'o seară de groază, când nu îndrăsnea să iasă nimeni din casă, se anunțase un nou convoi de răniți. Nu puteam sta nepăsătoare. Mi-am luat curajul și a plecat spre locu, unde răniții debarcau. Pe stradă, tipenie de om. Numai eu și patruzele pe cari le-auziam zicând:

— Asta este profesoara dela școala românească. Mă făcusem cunoscută de toți. Toți sârbii mă iubeau și toți spuneau că speranțele lor sunt îndreptate către român.

— Numai Români, vizeau ei — ne vor scăpa de lita bulgărească.

Deoarece cunosc limba greacă și turcă, comandantul militar al orașului, mi-a încredințat o nouă misiune și anume:

Secundată de un ofițer și un soldat sârb, am vizitat pe rând toate orașele locuite de greci și turci, încurajând populația, dându-le sfaturi și comunicându-le că în curând bulgarii își vor lua pedeapsa bine meritată. Mă simteam fericită că-mi pot îndeplini cu sfințenie și această nobilă misiune. Am admirat apoi răbdarea și bărbăția poporului sârbesc.

Din sutele de răniți, ce zăceau în spital, nu se auzea un vaet, un geamăt nu ieșea din gura lor. Supuși și răbdători ca niște miei, îndurau durerile, când li opera sau li bandaja. Cei convalescenți cereau singuri să se întoarcă cât mai curând la lucru.

Am admirat apoi bunătatea sufletească a medicilor militari și buna îngrijire ce se da răniților, iar noi româncele dela Crucea roșie aminate de sentimente frumoase, lucram din răpuzeri.

Printre soldații sârbi am găsit foarte mulți cari știau românește. Nopti întregi îi vegheam pe aceștia. Imi erau dragi, îi iubeam pe acești voinici apărători de patrie.

A dat Dumnezeu și am scăpat de urgia bulgarilor. Sârbii atacați în trei părți de Bulgari, la Crilovak, Is tip și Octopoli, după ce au concentrat forțe armate, în mai puțin de zece zile au reușit pe Bulgari din toate părțile, ocupând Istipul și înaintând spre teritoriile ocupate de Bulgari.

Acum avem mare liniște în oraș. Pretatindeni se vorbește de victoriile grecilor și ale sârbilor și cum Bulgaria se pierde văzând cu ochii. Toată lumea așteaptă cu încredere hotărârea României. Speranțele tuturor se îndreaptă spre România; chiar grecomanii au început a vedea în Romani firea înțeleaptă a omului care nu hotărăște înainte de a judeca.

Grecii, după cum auz au hotărât de a face multe înlesniri României, sprijinind cât va putea mai mult chestia macedoneană.

Grecii sunt oameni de cuvânt și cred că vor face astfel ca pe viitor să fie scutiți de critica opiniei publice și a presei românești.

Sora ta Eleonora.

Amiciția italo-austriacă (!) Ziarul „L'Alta Adige” scrie din Trento, oraș italianesc aflat în stăpânirea austriacă:

„Dumineca trecută, după amiază, un soldat din vânători sta în strada Suffragio rezemat de un felinar. Un ofițer trece pe lângă el. Se oprește în fața soldatului care învârtea între degete distrat o mărgărită și-l întreabă:

— Știi ce însemnează floarea pe care o ții în mână?

— Nu, răspunde soldatul.

Ofițerul îi smulse floarea din mână și o trânti jos ordonând:

— Calc'o cu piciorul, așa, înc'odată.

Soldatul execută, iar ofițerul austriac plecă multămit că pusese să terfelească floarea care reprezintă numele reginei mame a Italiei.

Ferdinand Larnaude. — Aflăm cu plăcere, că d. Ferdinand Larnaude, eminentul profesor de drept public general dela facultatea de drept din Paris, a fost ales decan al acestei mari facultăți. D. Larnaude este nu numai unul din cei mai iluștri reprezentanți ai științei franceze ci și un convins filoromân. De aceea alegerea sa la demnitatea de șef al facultății de drept din Paris are o importanță deosebită, căci se știe că sute de studenți români își fac studiile la această înaltă școală. Lucrările științifice ale dlui Larnaude sunt celebre în Franța și chiar dincoace de frontierele franceze. D-sa a colaborat cu mare succes la o serie de conferințe cari au fost organizate de cei mai iluștri savanți ai dreptului francez, sub titlul de „Méthodes Juridiques.” Tot d-sa este unul din principalii fondatori ai marelui publicațiunii juridice: „Revue du Droit public”. Marele său studiu „Théorie dela personalité morale” este celebru și în străinătate. În polemicele sale științifice cu marii savanți germani d. Larnaude a eșit întotdeauna victorios.

Presă franceză a primit alegerea dlui Larnaude cu o deosebită simpatie și i-a adresat aprecieri din cele mai călduroase și elogioase. Ne asociem și noi la aceste felicitări dorind ca d. Larnaude, acest ilustru savant și mare amic al Românilor, să continue a exercita influența sa binefăcătoare în cercurile științifice franceze, pentru onoarea Franței și pentru luminarea

tinereii internaționale care studiază la facultatea de drept din Paris!

Ziar pentru robi. Comisia pentru ajutorarea robilor din Nou-Wales a hotărât să editeze un ziar pentru robi. Va apărea odată pe săptămână; se va numi „Compendium” și nu se află decât în localul închisorii. Ministrul de Justiție nu numai a admis editarea ziarului, dar a scris și articolul de frunte în numărul prim. Foaia comunică noutăți din oraș, dă lămuriri asupra prilejurilor de a căpăta lucru, încât robul, după ce se eliberează ușor află vre-o îndelnicie. Ziarul are și un supliment pentru femei, publică bucăți literare, în schimb abandonează din coloanele sale chestiunile politice, religioase, sau cu caracter polemic.

Un institut de credit din Zsambolya a falimentat. Tribunalul din Chichinda mare a dispus inițierea procedurii de faliment contra institutului „Kereskedelmi Ipar bank Részvénytársaság” din Zsambolya. Institutul există de 20 de ani, a avut un capital de 200.000 cor și un fond de rezervă de 100.000 cor. Înainte cu patru ani a cumpărat o proprietate de 400 holde catatrale pe teritoriul comitatului Caraș-Severin, dar după declararea crizei financiare actuale pământul cumpărat nu l-a putut valoriza, astfel în toamna anului trecut a ajuns în o situație grea. Deponenții și-au ridicat depozitele, încât a trebuit să achite vre-o 600.000 cor., dar în sfârșit ne mai putând satisface toate cererile, tribunalul la insistența deponenților a decretat contra institutului starea de faliment.

Furie arpadică. Sub acest titlu „Răsboiul românismului” scrie: Pe timpul răsboiului nostru pentru independență presa ungurească se năpustise asupra noastră cu o furie de fiară sălbatică. Când flăcăii noștri înconjurau ca într'un cerc de fier Plevena, ziarele arpadiene spuneau că ar fi prea îndestulător un regiment de honvezi mustăcioși ca să supună provincia Vlahilor. Azi istoria se repetă.

Aceeași furie, aceeași trivială purtare cu vecinii cari în toate împrejurările s'au purtat cu mânuși față de ei. Fel de fel de bărfeli, fel de fel de ocări se îndesuesc în coloanele presei maghiare la adresa poporului care a stârmit prin corectă și civilizată sa atitudine admirația adevăratei lumi civilizate.

Cine și-ar fi închipuit că în mintea unui om pretins civilizată s'ar fi putut cloci în faima că „armata românească e compusă din țărani îmbrăcați cu ismene, cu picioarele goale și „fără arme”. Cui i-ar veni a crede că într'un ziar din vecinătate s'ar putea scrie despre România că „e o țară săracă, că la orice moment e amenințată de revoluții interne și că guvernării ei sunt miște oameni mediocri și fără scrupule”.

Cu toate astea s'a găsit o presă — presa maghiară — care să vorbească astfel.

Și când te gândești la ororile ce se comit în Ungaria nu numai față de naționalitățile supuse, dar și între aceiași consăngeni huncii, când îți reamintești de bătăile și de capetele sparte din parlamentul unguresc — în adevăr îți vine să dai ertare și să îngăduiești unor oameni atât de mici de duh.

Și noi chiar îi îngăduim.

Noi nu le vom răspunde cu aceeași măsură. Trecem peste micimea de suflet a lor și le urăm din dragă inimă, să prinză la minte că sunt o rămășiță dubioasă, înconjurată de națiuni civilizate.

Și tocmai ei ar trebui să se sforțeze a se civiliza căci, poate, cine știe, se va găsi un meșteș străin care să le dreagă mentalitatea”.

Soarta Românilor-Macedoneni. Institutul român Ciotti povestește unui ziarist din București că cele mai crâncene lupte, în al doilea război balcanic, s'au dat tocmai în ținuturile

Macedoniei locuite de Aromâni. Toate ororile răsboiului au trebuit să se deslănțuie asupra acelor nenorociți frați ai noștri, pe cari atât Bulgarii, cât și Grecii îi măcelăresc fără milă, pentru care nu există prietini în afară de bunul Dumnezeu.

O icoană dureroasă a suferințelor Aromânilor a zugrăvit d. Dumitru Ciotti, institutor la Lumnița, aproape de Ghevgheli, orașelul în jurul căruia trupele bulgare și grecești s'au bătut câteva săptămâni întregi. D. Ciotti, povestind ce a îndurat, avea ochii plini de lacrimi.

— Vineri, 14 Iunie, a trebuit să mă duc la Salonic, unde eram chemat pentru afaceri importante. Lumnița era încă stăpânită de Bulgari, ca și Ghevgheli, și toate împrejurimile. Grecomanii, cari nu puteau uita activitatea mea națională desfășurată, aflând de plecarea mea la Salonic, au înștiințat îndată poliția de-acolo că un primejdios aromân sosește în persoana mea. Astfel, deabia ajuns la Salonic, doi jandarmi cretani dau peste mine la hotelul unde descinsesem și mă arestează. În ghionturi și injurături am fost dus la comandantul jandarmilor care, când i-am declarat că sunt institutor român, a pus pe oamenii săi să mă bată crunt și apoi să mă arunce în închisoare. Zadarnice au fost protestările, plângerile mele. Am fost ținut două zile, la beciu și pe urmă imbarcat pe un vapor și trimis la Atena.

Doă săptămâni a ținut arestul acesta și în tot timpul acesta numai sufletul meu știe ce am pățit. Consulul român din Salonic a intervenit prea târziu ca să mă mai scape, așa că deabia la Atena, în urma intervenției ministrului român de-acolo, mi s'a redat libertatea. Dar ce libertate? În comuna mea nu mă mai puteam întoarce, deoarece eram expus să fiu măcelărit îndată ce aș fi ajuns în mâinile trupelor grecești, iar guvernul grec nu a consimțit să-mi dea un pașaport care să-mi garanteze cel puțin viața. Am fost deci trimis în România. Aici sunt de câteva zile, fără să știu de familia mea, dacă trăiește sau este măcelărită de cătră Grecii... E groaznică soarta noastră. Soldații bulgari și greci nu ne consideră nici măcar ca dobitoace necum ca oameni. Neucid unde ne găsec, fără ca cineva să le ceară socoteală sau cel puțin să-i oprească.”

Cuvintele dlui Ciotti sunt atât de emoționante în simplitatea lor, încât nu mai e nevoie să le comentăm. Le-am transcris aici pentru cetitorii noștri și pentru aceia cari ar putea să ameliorizeze soarta fraților obijduiți, pentru cărmuitorii României.

Un eveniment interesant s'a produs săptămâna trecută în regiunea petroliferă Filipeștii-de-Pădure (România).

Se cunoaște munca depusă în această regiune petroliferă, care a rămas totuși multă vreme infructuoasă, până când, în 1911, erupția sondei Nr. 4 a răsplătit în parte ostenețile depuse. Puțin mai în nord de această sondă, e sonda Nr. 9, — tot a Astei Române, — care a făcut erupția Vinerea trecută. Detunăturile produse au fost așa de puternice că s'au auzit până la Moreni. Debitul sondei este de aproape 100 de vagoane pe zi; erupția continuă mereu, aproape cu aceeași violență. Temperatura degajată de apă în erupție este așa de mare, încât nu te poți apropia de sondă; din această pricină nici o analiză n'a fost cu putință până acum, așa încât nu ne putem pronunța asupra naturii și importanței acestei erupțiuni, atât din punct de vedere termal, cât și din punct de vedere geologic.

Spiritul negru. Din secolul al XVIII-lea proverbele negrilor din Martinica și L'île de France, făceau veselia parizienilor. Iată câteva, care dacă nu sunt tocmai spirituale, în schimb au partea lor de adevăr:

„Maimuța nu privește decât coada sa și căte odată a tovarășei sale.”

„Cine se aventurează în păduri, se agață.”
„Cine bea bine, vorbește cu luna.”
„Când pornești la drum, nu te gândi la drum.”

„Când te însori, supraveghează-ți prietini și apoi nevasta.”
„Elefantul se crede deștept pentru că e mare.”

„Cine dorește răul altuia, își va găsi beleaua.”

„Când vii la oraș pregătește-te pentru infern.”

„Puricele e mic, dar sare departe.” etc.
Acei care s'au ocupat de folklorul negrilor, a ajuns la concluzia că negrii, nu văd lucrurile în negru!

Spre orientare. Chiar din partea unor buni amici ai noștri am fost invinuiți, pentru că nu am publicat unele anunțuri de logodnă ori căsătorie. Spre orientarea publicului aducem la cunoștința celor interesați, că asemenea anunțuri în „Românul” se pot publica numai pe lângă o taxă de 2 coroane.

La fondul casel împreună cu hală de vânzare administrat de „Societatea meseriașilor din Blaj”, au intrat următoarele contribuiri: Un anonim 20 fr., 3 lire italiene; dr. Nicolae Oncu, Călimănești 5 franci, dr. I. Lupaș protopop Seliste întru sănătatea fiului său Semproniu 3 cor., dr. Eusebiu Roșca directorul sem. Andreian, Sibiu; I. Herța proprietar Seliste, Romul Ciorogariu directorul seminarului teologic din Arad câte 2 cor; Romul Dâmboi comptabil Uioara, Constantin Căciulă comptabil Huedin, dr. I. Moldovan adv. Ludos, dr. Danil Szabo adv. Blaj pentru fii săi Viorel, Septimiu și Sever, Vasile Morariu oficial de poștă Casovia, Niculae Ordace ofic. de poștă Budapesta, dr. Ljiviu Tilea medic Toplița, Aurel Maniu preot Răcău, dr. Hămbășan adv Cămpeni, Virgil Codarcea preot Șarmas, Ioan Păcurariu preot Tîr, Iustin Nascu preot Boz, dr. Alexandru Bogdan profesor Brașov, dr. Petru Barbu director de bancă Caransebeș, dr. C. Lacea prof. Brașov, N. Opris preot Armeni toți câte 1 cor.

La fondul orfanilor și văduvelor de meseriași, administrat de Societatea meseriașilor români din Blaj, au contribuit: Victor Tordășian din Sibiu, adunând cu „Dzeu vede” dela oaspeții întruniți la hotel Brote în 15 Iulie jumătate adevă 6.34 cor., i-a dăruit fondului orfanilor meseriașilor din Blaj; Victor Tordășian, Sibiu și G. Precup, Blaj câte 1 cor.

x Expedez grabnic pentru mori și pentru alte stabilimente aliaje excelente de mașini în stare brută și prelucrată sau după modelurile noastre. Prinz Testvérek, turnătorie de fier, fabrică de mașini și construcție de mori, Sătmár — Szatmár.

x Kratochvill Agoston, turnătorie de lucrări de artă și de firme, Budapesta, VII. str. Cserhát Nr. 22. — Cea mai mare fabrică în această branșă în Ungaria. Execută — ca specialitate — tot felul de firme ori table turnate din bronz și zinc — pentru orașe, autorități, ofiți, comune, școli etc. — Firme pentru medici, avocați, arhitecți și moașe. — Tablete pentru fabrici de mașini, ingineri, mașinști și lăcătuși. — Pentru comitate: table pentru indicarea hotarelor comunale, table pentru indicarea drumurilor, table pentru oficiile stării civile etc. — Pentru comune: table pentru indicarea numărului casei și pentru străzi etc. — Pentru oficiile de stat și comunale: totfelul de table sorise. Table pentru crucei mormântale numărul vșilor, tablă de adresă pe uși, după cele mai noi modeluri. — Totfelul de litere separate și pentru alipirea pe pereți, pregătite din tinichea din zinc. — Toate tablele sunt executate din aliaj de zinc calitate I. nu rezistesc și sunt colorite în mod inexceptionabil. — Foarte rezistente tuturor întâmplărilor. În privința durabilității întrec orice table executate din altfel de material. Tablele de zinc vă pot fi cele mai bune și cele mai ieftine!

Cronica socială.

Reuniunea femeilor române din Siria și jur și-a aranjat cea dintâi petrecere și concert Duminecă în 27 Iulie n. Această tânără reuniune

Wällischhof

în Maria-Enzersdorf lângă Viena.

Sanatoriu și stabiliment de hydrotherapie.
Dietetica sistem Dr. Lahmann. Tratament individualizat. Prospecte prin direcțiune și medicul șef. **Dr. Marius Sturza.**

ne, care abia acum își începe activitatea a avut gând norocos când a luat hotărârea, să aranjeze în răstimpuri petreceri și concerte, prin cari să-și poată aduna un mic fond pentru a-și începe activitatea ce și-a impus. A avut noroc la cea dintâi petrecere; astfel poate avea cea mai frumoasă nădejde, că și în viitor publicul din Siria și jur are să-și arate tot mai mult viul interes și să sprijinească aceste frumoase manifestări culturale.

La concert s'au distins în deosebi d. Adrian Popescu și d. Ghiță Văgălău. D. Popescu cunoscut deja publicului ca un dibaciu violinist, a delectat publicul mai de multe ori cu prestațiunilor artistice. Și de astădată ne-a delectat cu câteva piese românești și străine. D. Văgălău are o voce plină, frumoasă. Publicul a ascultat cu deosebit interes prestațiunile dsale. Domnișoara Hortensia Popescu a acompaniat și a cântat un punet solo la pian cu deplină pricepere.

Cu multă bucurie și satisfacție am remarcat la această reușită petrecere câteva costume naționale originale. Dșoarele Zina și Iulia Magoș au purtat admirabil costum de Tulgheș și pădureancă, dna Cornelia Rațiu un prețios costum de Câmpulung, dna Cornelia Pap și dra Sofica Tămaș pitorești costume din România, dna Tripon și dșoara Lucia Bogdan frumoase costume din Bănat, dșoara Tulia Bogdan un admirabil costum de pădureancă. — Regret, că nu pot aminti încă o mulțime de costume, sperăm însă, că la petrecerile viitoare se vor prezenta cât mai multe dintre damele noastre în frumosul nostru port național. — *Raportor.*

Astra la Stremț. Dd. dr. Emil Pop director și Nicolae Marcu secretar convoacă adunarea generală a despărțământului Aiud-Teiuș al Asociațiunii la Stremț pe ziua de 10 August.

In program sunt luate și disertatii.

Cronica săptămânii

Arad, 4 August.

Bucureștii...

Soarele românismului răsare la București... Nici odată neamul românesc nu a putut încerca puterea acestei idei inspirate de un literat, ca în decursul acestei săptămâni când atențiile lumii culte din Europa sunt îndreptate spre capitala regatului român.

Presa străină a vorbit elogios despre cel mai mare oraș românesc. În câteva decenii de domnie a gloriosului rege actual din stratele scunde cu edificii pitice s'au ridicat clădiri de o rară măreție arhitecturală, într'un stil românesc tot mai desăvârșit, mai inerent sufletului neamului. Cultura și civilizația au luat avânturi rezezi, unice în evoluția țarilor.

Vorbești de București, vorbește și de regele Carol. E strâns legată evoluția orașului de personalitatea înțeleptului și bătrânului bărbat de stat care e regele Carol.

La București se hotărăște acum soarta țărilor din Balcani, îndeosebi soarta Bulgariei. Mersul de până acum al tratativelor face să crească în continuu șansele de pace. S'a încheiat armistițiul de arme — primul mare triumf re purtat de guvernul român —, ostilitățile între puterile balcanice aproape au încetat și reprezentanții au pierdut aerul grav din față și s'au coborât din înalta ținută cu care se înfă-

țișaseră la București; la masa din ministerul de externe unde se ține conferința ei se apropie unul cu altul, cu afabilitate, revin la sentimentul realității pe care l'au întronat poliției români.

Proba singurei tactice prudente pe câmpul de luptă a dat'o și o susține armata română, iar această tactică — a sabiei — o face acum diplomația și presa română cu cuvântul la București. Ținuta politică energică și îndreptătită a regatului român a găsit unanim aprobări în lumea cultă europeană.

Isbânda încheierii definitive a păcii se ia ca un lucru sigur. Sforțările Europei de a se ajunge la pace în Balcani le-au luat asupra-și Bucureștii.

Cea mai strălucită zi din anul acesta o pot da — Bucureștii. O așteptăm cu tot sufletul.

Românii macedoneni se refugiază în România.

Numeros popor de Cuțo-vlahi din adânc de codri, unde s'au retras de groaza morții ce o împărțeau oștile balcanicilor, aleargă zi și noapte — spre țara mamă. Acolo-i mână instinctul vieții, acolo, spre țara libertății și luminii.

Patru oști au cutropit satele fraților noștri Aromâni, în furie barbară au jefuit, prădat și au stins cu nemiluita la vieți de om... Din acele sate n'au putut străbate în lumea largă până n'atr' un târziu țipetele, iar omoriturii n'aveau cui să dea seamă de cruzimile lor. Prea a fost lung șiragul ucisilor și prea luminau tare focurile cări stângeau satele și lumina vieții oamnelor, pentruca într'un târziu să nu se audă în lume... A auzit Franța, care cea dintâi a trimis o comisiune să cerceteze câmpul masacrelor bulgărești, a auzit mai apoi Germania a cărei comisiune iarăș inspectează... Cum se răsună acum cruzimile poporului bulgar...

S'a făcut un jaf nemaipomenit în istoria universală cu frații noștri macedo-români. Împărțiți în gloatele sârbești, bulgărești, grecești, turcești, albanezești, Cuțovlahii noștri și-au vărsat sângele — orbește. Cei neînrolați au suferit acele masacre ale sălbătăciilor balcanici.

Cei ce au mai rămas în viață acum iau lumea în cap. Iată ce telegramă zguduitoare dă acum „Agence Télégraphique Bulgare”:

Soția, 29 Iulie. — Ambasada italiană a dăruit 3000 franci Cuțovlahilor cari își caută scăparea. Conducătorii Cuțovlahilor au adresat guvernului (bulgar) o rugămintă ca să facă toate înlesnirile călătoriei Cuțovlahilor, cari aleargă spre România. Guvernul a luat notă de această rugămintă. Cuțovlahii și-au pus de gând să plece dimineață.

Deci poporul român din Balcani își caută scăparea în România. Li-s'a umplut paharul mizeriei și suferinței, li-s'a isprăvit pânea și-acum aleargă la sânul țării mame. Cei ce înțeleg situația le fac daruri, le dau mijloace ca să-și împlinească mai în grabă acest gând!

Dureoasă istorie națională are neamul nostru!

„Berchtold vrea pace în Europa!...”

E'n miezul unei zile a lui August, anul 1912... În pridvorul casei boeresti din Văleni d. Iorga se plimbă răsfoind ziarele bucureștene, ce tocmai sosiseră cu poșta... Eu aranjez în biblioteca dsale cărțile împrăstiate de numărâși vizitatori ai cursurilor de vară; între alte calități acești vizitatori au și o curiozitate excesivă: de a pipăi și răsfoi cărțile, pe cari prodigiosul savant — voluntar acum în lagărul armatei române de peste Dunăre — le studiază zi și noapte...

Deodată un hohot de râs umple pridvorul, și mama dlui Iorga, dna dsale, eu și micul public al casei suntem chemați de zor să ne prezintăm la fața locului. Ce ne spuse d. Iorga? Ne repetă, în acelaș râs nepotolit, fraza: „Berchtold vrea pace 'n Europa!” Nu eram prea în clar cu situația. Mai mult însă d. Iorga nu ne spuse.

De sigur: un titlu interesant al articolelor din ziare: „Berchtold vrea pace 'n Europa!” Bănuia d. Iorga că funul ce-l aduce vântul din Balcani numai sullul păcii nu cuprindea...

Cât de stranie e azi fraza: „Berchtold vrea pace 'n Europa!”

Un „peisaj” din diplomația europeană.

Cu talentul unui pictor pe o pânză s'ar putea zugrăvi următorul „peisaj” din diplomația europeană de deunăzi; e de o actualitate graitoare:

Intr'o sală spațioasă din Viena e adunat un enorm public german recrutat din bărbați în vârstă, de o ținută gravă. Pe tribună stă încremenit propagandistul păcii între popoare contele Apponyi, la care a recurs Europa în clipe mari în desorientări, cânl din sufletul vulcanic al unor neamuri subjugate erumpeau flăcări grozave. Fetele ascultătorilor sunt conturate cu penelul cum barda unui arhitect le-ar fi tăiat în marmură.

Alături de tribună e masa înconjurată de cei 5 judecători de Haga — în mâni cu talerul pe care mijeste marele premiu Nobel, destinat pacificatorului celui mai agil al Europei...

Într'un colț al salei un pâlcc de studenți români dau năvală în gesturi largi de mâni și gurile întredeschise pentru — fluierături.

Câmpul tabloului din pânza cadrată e tăiat într'un colț: suntem în temnița Sătmarului. La a masă stă preotul cu pletele cărunte Gheorghe Mureșanu în mijlocul celor 12 țărani răzvrățiți. Ei stau cu fețele uscate, cu ochii duși în golul ungherelor întunecate, cu sufletele sbuciumate în cari stau deschise răni adânci...

Pace și război.....?

Cu cine te aduni — te asemeni.

Veșnic adevărata zicală.

Nu ne-am fi bătut capul cu bărfitorul Dr. Papp Iános dela Orade, dacă nu ne-ar fi umplut de mânie nesocotitul modru de a face democrație al sociologilor unguri dela „Világ”. Ungurul și — democrația!! De ce nu se păstrează castitatea noțiunilor de cultură și civilizație ome-nească?!

Cearța dintre Unguri și democrație se face tot mai cunoscută. Cu elemente ca Dr. Papp Iános vrei să faci — democrație?

Domnilor dela „Világ”: nu luați numele — Democrației în deșert!

Pentru ce s'a supărat administrația ziarului. Pentrucă la orice anunț de logodnă și cununie ce se publică în ziar primește 2 cor., — chiar dela cei ce o gospodărie mai strânsă —, iar tocmăi anunțul de logodnă a principelui Carol cu marea prințesă Olga a trecut-o fără să primească — o para.

Cel mai ușor lucru de pe lume... E să fii — gazetă-ungur, și să trăiești în Ungaria. Ai frâu liber la vorbă, îți schimbi principiile cu fiecare haină ce o îmbraci, schimbi birourile de lucru și poți face excursii mari de tot: dela „Magyarország” la „Alkotmány”, de aci

Dr. BALÁZS EMIL

institut pentru consultațiuni medicale,
TIMIȘOARA-centru Palatul Dauerbach.

Operază și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen
Operarea polipilor și a altor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză.
Metode electrice de vindecare. Massage electrică. Vindecarea
bolilor de beșică prin electricitate. Consultațiuni pentru ope-
rare și boli de piele dela 8-9 ore a. m. și dela 2-5 p. m.
Celor din provinci cărora se recere îngrijire mai îndelungată le
stă la dispoziție camere confortate anume. (Ba 927-60)

la „Budapesti Hirlap”, la „Pesti Hirlap”, „Debreczen”, „Szeged”, „Aradi Közlöny”, „Arad és Vidéke”, „Közlöny”, „Temesvári Hirlap”, „Nagyvárad”, „Szászrégen”, „Abrudbánya”... și așa pe rând la toate orașele și satele din Ungaria până ajungi la „Világ”. Atunci te crezi în centrul lumii și — faci democrație universală alături de Dr. Papp János.

Ungurii fac apologia armatei române!...

„Pesti Hirlap” scrie în numărul din 1 August la rubrica militară următoarele:

„Încă numai cu un deceniu înainte locul de instrucție și de formare a armatei române a fost exclusiv curtea căsărilor. Manevrele pe teren liber erau pe atunci lucru rar în armata română.

Plecând chiar și numai din acest punct de vedere putem cumpăni conștiința și obiectiv înaintarea din timpul din urmă pe toate terenurile a armatei române. Intocmai ca în politică, a cărei singură ținută a fost întărirea armatei, așa și în reorganizarea armatei a făcut România în-cet, fără șgomot progrese extraordinare. În urma voinței puternice a cercurilor competente și având concursul tuturor partidelor politice armata română e înzestrată cu cel mai modern material de echipaj.

Infanteria e reorganizată fundamental și își are uniforma de tabără. Regimentele de obuzieri și artileria de munte sunt creații nou-nouțe; echipamentele de campanie ale diviziilor de rezervă, secțiile mitraliezilor și materialul bucătărilor ambulante, deasemeni noi. Dar calitatea valorii interne a armatei române întrece mult ca echipamentului și valoarea numerică a ei. În urma unei reorganizări întreprinse supranaturale România are la dispoziție o viză de infanterie și încă astfel că mai acasă un număr suficient de rezerviști creșterea noilor formații.

Fetul de luptă al infanteriei e modern în toate apucăturile lui. Încă de departe, înainte de a intra în bătaia tunurilor dușmane, se orânduiește infanteria în linia de luptă. Sub protecția artileriei trec batalioanele în marșuri de câte doi și companiile în formațiunile cele mai diferite. La timpul potrivit se împrăștie trupele de infanterie în grupuri de luptă; aceste grupuri își întreprind foarte rațional terenul și e bătător la ochi caracterul ofensiv al atacurilor.

Acțiunea artileriei se acomodează perfect la fiecare fază de luptă a infanteriei; schimbarea pozițiilor se face cu multă precauție și cu multe șanse de succes, iar unele fracturi din artilerie se așează foarte isteț în cele mai bune puncte dictate de teren.

Spiritul armatei e escelent. Regulamentele nu sunt din cale afară rigide. Lasă teren larg pentru dezvoltarea individualității și a caracterelor. Gradele inferioare au cele mai largi drepturi de inițiativă și lucrează cât mai independent. Valoarea acestor lucruri e neprețuită în timp de război. Chiar și trecând cu vederea faptul că România dispune de o armată odihnită, cu puteri proaspete, totuși valoarea numerică — dar mai ales valoarea morală a acestei armate asigură în aceste zile critice rolul de conducătoare în Balcani”.

Să le credem oare? Nu!

Ungurii fac spirit spunând aceste despre armata bărită tot de ei cu un ceas mai înainte. Acelaș spirit iefin și inofensiv din rubrica „Oláh dolgok” a numerelor de Duminecă ale lui „Pesti Hirlap”.

Fac și ei ce pot — alături de Dr. Papp János dela „Világ”.

Ar fi o nebulie să le ceri mai mult!

Bibliografie.

De vânzare la Librăria Tribuna din Arad:

General Al. Candiano Popescu: RĂZBOIUL NEATĂRNĂREI. Asaltul și luarea Griviței. Prețul cor. 3 plus 30 fil. porto. Recomandat 55 fil.

Harta teritorului de reîntregirea Dobrogei românești, recâștigat în al 47-lea an de domnie glorioasă a M. S. Regelui Carol I. Intocmită și

desemnată de Vasile T. Niculescu profesor. Prețul 50 fil. franco.

Isidor Ieșan. Secta Paterenă în Balcani și în Dacia-Traiană împreună cu istoria Bacanului până la ocuparea lui definitivă prin osmani: Prețul cor. 10.— + porto postal. Cartea (format mare) are 835 pagini cu 26 ilustrații și 2 hărți.

Erdélyi (Aradi) Victor: Catarina Doamna noastră. Prețul cor. 5 + 20 fil. porto.

Proba cuceririi Silistrei și cadrilaterului de Români. Document autentic, francez din 1595. Tradus de Ion Catina (1913). Prețul Cor 2 + 10 fil. porto. Recom. 35 fil.

La Librăria Tribunei se află de vânzare următoarele cărți:

Edgar Allan Poe. Nuvele alese. Traduse din englezește de Z. Achimescu. Prețul cor. 1 + 10 fil. porto, recom. 35 fil.

Mircea C. Demetriad. Visul lui Ali. Poemă fantastică în 8 icoane. Prețul cor 2 + 20 fil. porto.

Rodica. Culina. (Cea mai nouă carte de bucate.) 1913. Prețul cor. 3 + 20 fil. porto. Recomandat 45 fil.

POSTA REDACTIEI.

Dlui C. Neamtu. Brad. Din mai multe părți am fost vestiți despre scandalul respectiv. În ceea ce dăm azi dta ai colaborat cu mai mult material. Ne restrângem deocamdată la atâta. Salutări.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

De închiriat o locuință cu 3 camere,

cameră de baie și cameră pentru servitoare. A se adresa la administrația ziarului »Românul«.

Un învățător cu salariu: 1800 cor. dintr'o comună mare, dorește a se căsători cu o d-soară mai în etate eventual o văduvă mai tină, care are zestre 3—4000 cor.

Ofertele închise împreună cu poza care se va presta să se trimită la administrația „Românul” sub „1818”.

D'screția cea mai mare!
O 1297

Anunț.

Cu începere dela 15 August 1913 **caut un candidat de avocat** român cu practică bună. Salar 150—200 cor. lunar.

Dr. ILARIE HOADREA
advocat, Zernest.

Un tinăr

din familie bună absolvent de 3 sau 4 clase gimnaziale, reale sau civile, află loc ea practicant la firma

Ioan Comșa & Fiu
Seliste (Szelistye).
Co 1294

Bătăturile, scortosenia pielii, urciorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „BAMABIN”.
1 sticlă 1 cor., francată 1 coroană 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare oriunde sau la pregătitor:
Dr. FLESCHE E., farmacist în Győr.

MAȘINI
pentru industria cimentului.

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și a anjează fabrici complete din ciment
Hazai fémlemez és cementgyári gépgyár r.-t.
BUD PEST VI.,
Reiter Ferencz-u. 66.
TELEFON: 93—13.
Ha 140—120

la atențiunea publicității din localitate și provincie.

Varga György
mastru de cuptoare
Oradea-mare (Nagyvárad), str. Hid nr. 19.

In marele său magazin se pregătesc cele mai frumoase —
cuptoare de olane samotte
cu prețuri moderate, atât pentru localitate cât și pentru provincie.
Reparările se execută cu prețuri moderate.
Va 829—52

Telefon: 33. Fond. în anul 1899.

Barabás Gergely
sculptor
și întreprinzător de lucrări de beton.
MURĂȘ-OȘORHEIU (MAROS-VÁSÁRHELY)
Strada Réglbarom numărul 34.

Execută: ornamente de ghips, de ciment de teracotă în culori, de maiolică și peatră artificială, pentru clădiri; pereți, despărțitori, și tavane de table de ghips și după sistemul rabitz; înălțitoare moderne de ciment-beton, tablete de granit și mozaic pentru terase.

Padimente excelente artistice colorate. Dolomite înălțitoare admirabile de fayence Trepte, aietri mormântale, garduri și alte lucrări de beton și pietri artificiale. —

Magazin permanent de tablete Rabitz de ghips pentru pereți, și tablete de ciment și mozaic. (Ba 826 20)

Mașini de cusut SINGER

biciclete
gramofoane
plăci

mai ieftine se pot că-
păta la

Habán József

műszerész (mechanic) (Ha 200—60)

Budapesta, VII. Almásy-tér 14.

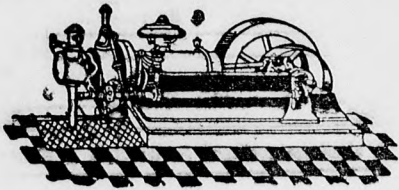
Catalog de prețuri ilustrat se trimite gratis.
Correspondență în limba germană și maghiară.
Reparări execută ieftin.

Körber József és T-sa

LUGOJ, strada Timișorii n-rul 28.

(Casa proprie)

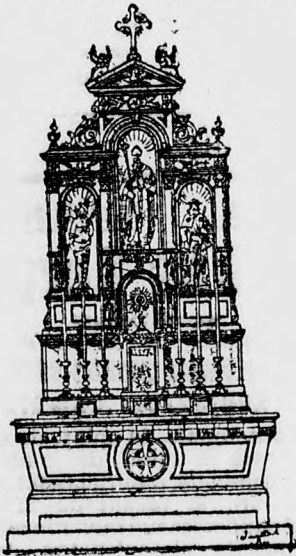
Lăcătușeri, atelier pentru repararea mașinilor, instala-
tatori de apăduce. Atelier pentru repararea pum-
pelor, a mașinilor cu benzină, motoare, mașini cu
aburi și mașini agricole.

Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță Atelier
special. Turnătorie de fer și oțel.
TELEFON 184.

SCHMIDT JÁNOS

institut pentru ridicarea altarelor în
BUDAPESTA, Kőbányai-ut nrul 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte,
statui sfinte și întregul aranjament bi-
sericesc, în orice stil, conform preten-
ziunilor artistice și pe lângă prețuri
convenabile. Se recomandă specialist
de München la renovarea altarelor vechi.
Planuri și cataloage trimit gratuit pre-
cum și primirea muncii o face pe spe-
sele sale proprii. Si 1163

Prețuri moderate. Condițiuni favorabile de plată.
A apărut catalogul cel mai nou.

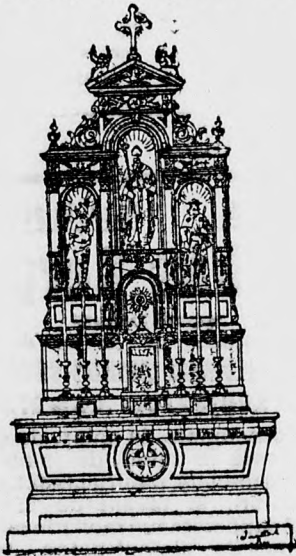
BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1912.		1913.	
7 Iulie		6 Iulie	
ACTIV			
216 074 505	154 116 505 } stoc metalic { aur . . . 143 788 338		183 804 758
707 253	61 958 000 } trate consolid. ca aur 40 016 420		2 144 206
162 059 138	Argint și diverse monede		176 351 395
16 615 284	Portofoliul român și străin		56 402 614
13 273 740	7 689 900 } Impr. pe ef. publice { 29 735 400		12 802 059
11 999 854	8 925 384 } in ct. crt. { 26 667 214		11 956 544
17 443 877	Imprumutul Statului (fără dobândă)		17 144 877
4 189 321	Efectele Capitalului social		4 104 781
6 225 266	Efectele fondului de rezervă		6 449 096
816 971	" " amort. imobil. mobil. și mașinilor		887 980
20 641	Imobile		22 804
113 558 685	Mobilier și mașini de imprimare		114 883 777
67 620 130	Cheltuieli de Administrație		150 845 398
74 968 978	Efecte și alte valori în păstrare		48 925 211
9 370 878	Efecte în gaj și în păstrare provizorie		16 771 791
1 483 225	Conturi curente		3 977 475
	Conturi de valori		807 474 766
	Conturi diverse		
716 427 746			
PASIV			
12 000 000	Capital		12 000 000
32 456 931	Fond de rezervă		34 608 682
4 884 186	Fondul amort. imobil. mobil. și mașini		34
456 615 960	Bilete de bancă în circulație		44 30
3 035 011	Profit și Pierdere		3
125 973	Dobânzi și beneficii diverse		16
7 122 560	Conturi curente și recipise la vedere		265 729 175
181 178 815	Efecte și alte valori de restituit		24 611 671
19 058 310	Conturi diverse		807 474 766
716 427 746			
Taxa: Secont 6%, Dobânda 6 %			

SCHMIDT JÁNOS

institut pentru ridicarea altarelor în
BUDAPESTA, Kőbányai-ut nrul 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte,
statui sfinte și întregul aranjament bi-
sericesc, în orice stil, conform preten-
ziunilor artistice și pe lângă prețuri
convenabile. Se recomandă specialist
de München la renovarea altarelor vechi.
Planuri și cataloage trimit gratuit pre-
cum și primirea muncii o face pe spe-
sele sale proprii. Si 1163

Prețuri moderate. Condițiuni favorabile de plată.
A apărut catalogul cel mai nou.

PRINCZ TESTVÉREK

Atelier de mașini și pentru clădit mori în
Szatmár.

Pregătește petrine și orice mașini pentru
stors olei, mănate cu apă, mașini de desghio-
cat, sfărmat și prese, pe lângă asta cele mai
exacte transmisiuni cu tracție circumpețială.
Instalăm mori pe tain, ori cu cilindre.

Oroloage de turn

pentru palate, aces
comunale, fabrici, lo-
cuințe private regu-
lează și aranjază mai
favorabil:

Müller János

Succesorul lui Mayer Károly

dela prima aranjare cu vapor a fabricii
de oroloage din

Budapesta, VII., Tökölly-ut n-rul 52.

(Casa proprie).

Cataloage și specificări de prețuri trimit gratis
Ka 102—25 și franco.

Kratochvill Agoston

turnătorie de lucrări de
artă și firme.

BUDAPESTA, VII., Cserhát u. nr. 22.

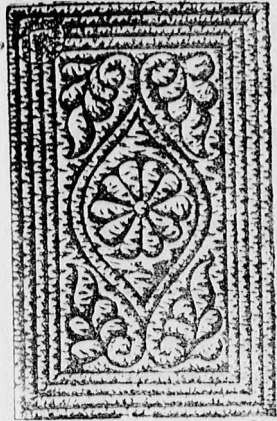

Aici odihnește
X. X.
a trăit 40 ani.

Ka 143-80

Tabele de firmă vârsate din bronz și zinc pentru
oști, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern.
Cea mai mare fabrică în branșa aceasta în Ungaria.

STERN S. FABRICĂ DE PLAPOME ȘI ALBITURI PENTRU PATURI
CLUJ (KOLOZSVÁR), strada Szentegyház-u. nrul 7.

Atrage atențiunea on. public din loc și din provincă asupra

fabricei de plapome și albituri p. paturi aranjată cu excelente puteri de muncă. Execută plapome, matrațe, toffelul de albituri pentru paturi, din material excelent, în mod prompt și cu prețuri convenabile.

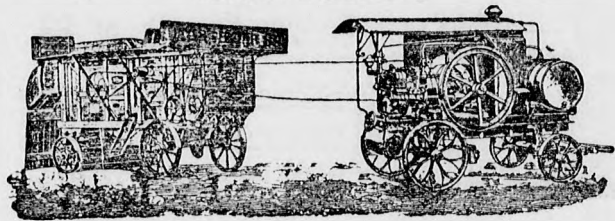
Primește spre transformare plapome și albituri vechi p. paturi.

Se 1219

INȘTIINȚARE! Aducem la cunoștința domnilor propriet. economi, că pentru sezonul trierului suntem în pozițiunea să putem expedia imediat 3 garnituri de 4 HP. pentru imblătit cu vapori, 6 garnituri de 6 HP. și 6 garnituri de 8 HP., precum și mai multe garnituri de imblătit cu benzină și motoare foarte ieftine și pe lângă plă-tiri favorabile în rate de fabrică. Avem în depozit mai multe garnituri uzate.

„ Schimbăm garnituri. ”

Bu 1189

FRAȚII BURZA prăvălie de mașini econ. și ferărie, reprezent. cerc. al fabr. de mașini Schlick și Nicholson.
A R A D, PIAȚA BOROS-BÉNI NUMĂRUL 1.

CASSA de PĂSTRARE (REUNIUNE) în SĂLIȘTE.

AVIZ.

Cassa de păstrare (Reuniune) în Săliște primește depuneri spre fructifioare cu 5 și 5½ % după mărirea sumei și termenul de abdicere.

DAREA DE INTERESE O PLĂTEȘTE INSTITUTUL DIRECȚIUNEA.
 (Ca 1250)

Cine voește să cumpere
INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode, elegante și darabile acela să cumpere cu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar
 (SZATMAR) Deák-tér.
 — (În casa lui Keresztes András). —

Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și cio-boate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execu-țiunii dragălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc toffelul de ghete și cioboate după măsură.

E rușinos și scandalos

să umbli cu ghetele murdare când ghetele curățite cu nou inventata cremă Ferbol în decurs de 5 minute devin ca și noi. De vânzare în orice culoare. Prețul unui tub 60 fil. Primim ghete spre vopsire, 1 pereche 60 fil. În decurs de 3 ore sunt gata. Sa 921

Tocuri de gumă: „Palma”, „Para”, „The Star”, precum și șireturi pentru ghete și creme cu prețuri foarte ieftine. Prețuri fixe.

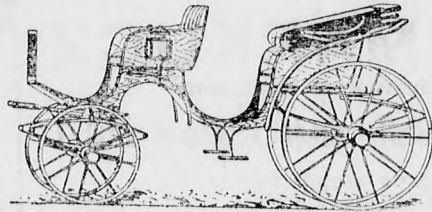
Fiți atenți la firmă

Sándor Dezső magazin de ghete

ARAD, strada Deák Ferencz numărul 8.

STEFAN REGEL, măestru de trăsuri
LUGOJ, str. Buziașului nr. 30. (Casa proprie).

Ofer onoratului public bogatul meu magazin de toffelul de birje, diocare și toffelul de trăsuri țărănești.

Lucrările de faur, reparările trăsurilor și alte lucrări în această branșă se execută în mod artistic. Re 1254

Prețuri ieftine.

Dacă suferi în dureri de stomac!

Fără durere în timpul cel mai scurt și cu siguranță, chiar și în cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA” (purgativul de fiere) SÁNDOR,

care curățește stomacul și intestinele de toate materiile nefolositoare cari sunt lipite de ele și prin aceasta împiedecă incenziile și toate morburile ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgârnciuri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgâieli etc.

O sticlă costă 50 fil., 6 sticle deodată 250 fil., 12 sticle 5 coroane.

Efectul purgativei de fiere „LAXA” va fi permanentă dacă deodată cu ea folosim

„Regenolul” balsam de stomac SÁNDOR

„REGENOLUL”, această esență de stomac vindecă orice soi de morburi de stomac și intestine precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de colică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

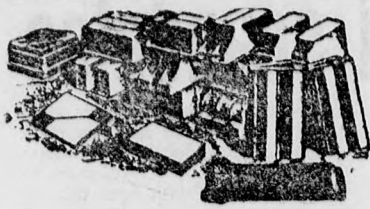
O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 1-20 fileri.

Originalul „LAXA” și „REGENOLUL” se poate afla la preparatorul original:

SÁNDOR ZOLTÁN
 farmacist în Erdőszentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL” la ce e de recomandat să fie cu atențiune!

(Sa 572—)

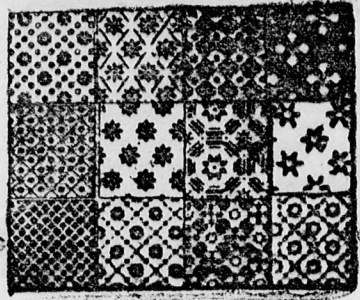
(Bo 423—)

Bozsó Mátyás

fabrică de ciment și întreprindere de zidire

Alba-Iulia (Gyulafehérvár).

Execută: padimentări de terazzo, — granit, — mozaic, — beton, — cherem t și — mozaic: precum și canale de beton și fundamente pentru mașini, lucrări de ciment și beton, iesle, fântâni artesiane și basenuri, poduri etc. cu prețuri moderate; servicii prompt.

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Ve 347-154 magazin de ghete

ARAD**TIMIȘOARA**

biv. Andrássy nr. 29

(Temeșvár) Cetate-Belváros, Menedzser-u. nr. 10.

„Vulkán“ fântâni cu lanț

recunoscute ca cele mai excelente dintre toate fabricațiile de acest fel de până acum.

De vânzare exclusiv la fabricantul

IOSIF MARKUCZ

atelier industrial de lăcătușerie

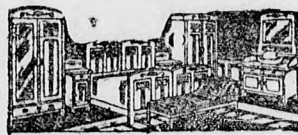
Oradea-mare (Nagyvárad), strada Academiei n-rul 1.

:: Catalog de prețuri franco. ::

Ve 885-60

VERES FERENCZ

atelier de măsurit cu putere motorică pentru zidiri și mobile

DEJ — (DEES) str. Ludovic Kossuth, nr. 63.

Magazin de mobile pentru prânzitoare, dormitoare și saloane.

Icoane oglinzi, covoare și...

Execută tofelul de lucrări pentru zidiri, mobile și orice lucrări în această branșă, cu prețurile cele mai moderate, din material excelent și uscat.

Prăvălie nouă!**Szántó Mór és Tsa**

magazin de haine pentru bărbați, băieți și copii

ARAD, palatul teatrului.

Sa 1708

PRĂVĂLIE NOUĂ!

Prețuri fixe:

Mare asortiment de
Noutăți de primăvară,
Haine ocazionale,
Haine pentru turiști și pentru sport,
Pardesiuri moderne, pantaloni și
haine pentru copii,
precum și surtuțe impermeabile de gumă.

Prețuri fixe.

PRĂVĂLIE NOUĂ!

Rugăm a ne cerceta saloanele noastre, fără obligamentul de cumpărare.

Prăvălie nouă!

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA” ARAD.